

50487

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KISS JÓZSEF

18. szám.

XIII. évfolyam.

A HÉT

SZAKÁCSKÖNYVE
MEGRENDELHETŐ KIADÓHIVATALUNKBAN

ÁRA 5 KOR.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
VIII., Rökk Szilárd-utca 18. sz.

GYULAI PÁL

(Régibb arckép.)

AMEUBLEMENTS
FONDÉE A PARIS EN 1858.

KÁRPITOS-ÉS DISZÍTÓ

STEINBACH GÁBOR

DECORATEUR

KÖLÖNLEGESSEGEK FRANCZIA ÉS
ANGOL BÚTORSZÖVEGÉKBEN UGYSZINTEN
HIMZÉSEK BEN

MINDEN A BERENDEZÉSI SZAKMÁBA VÁGÓ MUNKÁJÁBAN ELVÁLLALOTTÁVAL.

BUDAPEST
PODMANICZKY-UTCZA 18

Telefon-szám
20-76.

Gyár-utca sarok.

Budapest 16. és székváros tanácsától izlésteljes tervezetel révén, a millenniumi kiállítás pavillonjában teljesített munkálataival kitüntetve.

Páris 1900.
Ezüst érem.
MEDAILLE
D'ARGENT.

Hölgyeknek
nélkülözhe-
tetlen!

A NŐI SZÉPSÉG elérésére, tökéletesítésére és fentartására a legkifünőbb és legbiztosabb a FÖLDES-féle

Csodás
gyors
hatás!

MARGIT CRÈME,

mely vegytiszta és teljesen ártalmatlan. Ezen világhírű arczenőcs par nap alatt eltávolít szeplőt, májfoltot, pattanást, bőrkéket (Mitesser) és minden más bőrbajt. Kisméjja a ranczokat, redőket, himlőhelyeket és az arcot tehérre, simává és üdeve varázsolja. — Ára: nagy tegely 2 korona, kis tegely 1 korona, Margit hölgypor 1 korona 20 fillér, Margit szappan 70 fillér, Margit fogpép (Zannpasia) 1 kor. — Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő:

FÖLDES KELEMEN gyógytára, ARAD.

Kapható minden gyógyszerárban.

Főraktárak Budapesten: TÖRÖK J. gyógytára, Király-u. 12 és Dr. EGGER

»Nádor« gyógytára, Váci-körút 17. sz.

Törv.
védve.

Legjobb
szépitő-
szer!

Kathreiner-féle
Kneipp-
maláta kávé.

= Egy háziasszony se
késlekedjék tovább ezt
az egészséges és izle-
tes kávéitalt bevezetni.

Ha öszül a haja, használja a

„STELLA“-

vizet, — HAIR REGENERATOR —
mely nem fest, hanem a haj
eredeti színét adja vissza.

Üvegje 2 korona.

ZOLTÁN BÉLA

ó cs. és kir. fens. József főherczeg
udv. szállítója gyógyszerárban:

BUDAPEST, V., Sétatér-utca. (Szabadság-tér sarkán.)

Osztalysorsjegyek

A most kezdődő I. huzáshoz eredeti
áron kaphatók:

$\frac{1}{1}$ sorsjegy 12 kor. $\frac{1}{4}$ sorsjegy 3 kor.

$\frac{1}{2}$ sorsjegy 6 kor. $\frac{1}{8}$ sorsjegy 1.50 kor.

Mercurbank

Budapest, IV. ker., Váci-utca 37. szám.

Vevőinknek eddig több mint **10 millió**
korona nyereményt fizettünk ki. (Teljes titok-
tartás biztosított.)

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... » 10.—

Negyedévre ... » 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Róck Szilárd-utca 18. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

— Budapest, május hó 4. —

Krónika.

Az augurok és a pontifex.

— máj. 2.

Franciaországban a választást természetesen csinálják, ha nem is egészen úgy csinálják, mint nálunk. A mi királyunk mondotta volt az ötvenes évek végén, mikor rábeszélyték, hogy adjon alkotmányt népeinek: »Nem szeretem, ugymond, ezt a modern alkotmányosságot, melyben a királyokat elkergetik s a miniszterek megmaradnak.« A Richelieu cenzúrával igazgatásával teljes hatalmúnak csufolt francia kormányzat, megfordítva, azt mondhatná: »Nem szeretem azt a miniszteri omnipotenciát, melyben a minisztereket elcsapják s a prefetek megmaradnak.« Az Anatole France Worms-Clavelinje típusa az ilyen prefetnek. Éppen, mert a kormány a közigazgatásban teljes hatalmu: a jövő kormány éppoly teljes hatalmu lesz, mint amilyen a mostani, s a prefetnek nem érdeke olyan tulságos bizalommal szolgálni a mai kormányt, hogy a hönapi ezt ne tudja neki megbocsátani. Franciaországban minden kormány állandóan bukófélben van, s ezért az ő teremtményei állandóan abban a lélekállapotban leledzenek, melyben például a mi főispánjaink, szabadelpvüparti helyi elnökeink s képviselőházi inventár-mamelukjaink lehettek, mikor úgy kellett magukat Bánffy Dezsőért exponálniok, hogy azt lehetőleg csakis maga Bánffy Dezső vehesse észre, s ha a régi hatalomnak jól esik a buzgalom, melylyel utolsó percig kitartottak mellette, az új hatalom majd a lanyhasággá lesz halál, melylyel a feljutását megkönnyítették. Ez a titka annak a magában ellentmondó különösségnek, hogy, míg a francia kormány az ő hivatalnokai révén ura a választásnak, valójában alig van választás, mely sirját ne ásná az ő urának, még ha az a választás próbájából tekintélyes többséggel kerül is ki. A prefetek módjára az új követek is, mint a régi zsidók, míg egyik kezükkel harciasan védik a mai kormányt, a másikkal már várfalat építenek a következőnek. A választásból frissen kikerült többség a francia kormány számára megbízhatatlan.

A félhivatalos győzelmi jelentésekből, melyek az április 27-én volt általános választás után váratlan nagy többségről szólnak a kormány javára, már most, a tulajdonképpen döntő s május 11-ére kitűzött pótválasztás előtt sem nehéz a Waldeck-kormány sorsát kiolvasni.

Amily igaz, hogy e többség nagyobb, mint várták, olyan igaz az is, hogy Waldeck-Rousseau számára ez a többség nem sokat ér. A Waldeck-Rousseau politikáját értem, nem személyét — mert nem vagyok benne bizonyos, hogy személyes érzései szerint nagyon együtt érez-e azzal a politikával, melybe a taktika belesodorta. Szíve szerint alkalmasint ő sem érez másképp, mint a minapi választáson az ő többségében is megnevekedett republikánusok polgári pártja, mely nagyjában olyan alakulat, mint a német vagy az osztrák vagy a magyar liberális párt, s amely, mentül haladottabb az ország, annál inkább megőrlődik az életre tulajdonképp jogosult két nagy párt: a konszervatív s a szociális között. Amivel az is meg van mondva, hogy a liberális pártoknak ma már nincs joguk az életre, aminthogy nem is politikai gondolatok tartják fenn, hanem személyek és személyes érzések, lévén a politikában a habozás nem objektív, hanem szubjektív momentum. A polgárság tehetősebbjei s különösen korszabbjai még tele vannak a saját szabadságukért való küzdelmek emlékeivel, a junkerség s a papság gyűlöletével, — és, bármennyire sérti gőgjüket, bántja érzésüket, érinti érdekeiket s fölláztatja régi kerékre járó gondolkodásukat a munkás osztály előretörése, nem tudják magukat rászáni, hogy ők, a szabadelvűek, a reakció malmára hajtsák a vizet. A fiatalokat s a szegényebbeket viszont éppen az osztálygőg, a maguk uri voltához való ragaszkodás, a multak intézményein és gondolatain való kegyeletes csüggés tartja vissza attól, hogy szőröstől-bőröstől belemerüljenek a proletariátusba, s annak isten, haza, szépség és tudja isten még mi minden tagadó képrombolásába. Mindakét árnyalat lélekállapotát akár-melyikünk önnönmagán is kitapasztalhatja. Lehetünk mégoly szociális érzésűek, gyűlöljük mégugy a gazdagokat, és, föltéve, hogy Brüsszelben vagy Hamburgban tombol, üdvözölhetjük mégoly lelkesen a strikeot s a forradalmat, a méreg mégis elfut bennünket, ha a mi újságunknál strikeol a szedő, s utcai tüntetések miatt a gyerekeinket nem küldhetjük sétálni. Mikor a minap — nem emlékszem már rá: Bécsben-e vagy nálunk — a patikus segédek bérmozgalmat indítottak, s gyűlésükön valaki a strike gondolatát is fölvetette, az elnökük közérzést tolmácsolt, mondván: »Ilyesmire, diplomás ember létünkre, nem gondolhatunk; ez csak munkásoknak való.« De viszont gondoljuk el, hogy kaszinói elnök, birtokos, vállalkozó és főképp jogász létünkre bármint idegenkedjünk is a proletár-szagtól, a bérmozgalmakat, a kötelező strikeot, a bérminimumot, a progresszív adót s a szociális moz-

galom egyéb kieseléseit nemcsak a magunk jövedelmei, de a szabad verseny s az egyenlőség bármily megsértésének érezzük is: hogyan szövetkezhessünk, bár csak taktikából is, a feudalizmussal, melynek számára az ember nem minálunk kezdődik, hanem a bárónál, s amely ellen megcsináltuk a miniszteri felelősséget, a közös teherviselést s az egyházpolitikát? Ha égető a veszedelem, akár a reakziós, akár a szociális: a polgárság e két árnyalata kénytelen-kelletlen csatlakozik: az egyik az urakhoz, a másik a munkásokhoz. Ha aztán, legalább is a nyílt tüzet, eloltották, az elválasztó különbségek megint közzéjük tódul a szövetségeseknek.

Igy áll a dolog, éppen most, az új kamara kialakulása idején, Franciaországban. A reakciónak s a szabadságnak az az összeroppanása, melyet az Affaire jelképezett, Franciaországot pártkülömbőség nélkül két táborra osztotta. Ahhoz képezt, a múlttól vagy a jövődtől félt-e jobban, a polgárság egyik árnyalata a munkásokkal szövetkezett, a másik a történeti osztályokkal. Az egyik azt tartotta, hogy inkább áldozzunk egyet-mást osztályérdekeinkből, hogysem az igazságot megfojtsuk, a külföld megvessen bennünket, s a múlt kísértetei elhatalmasodjanak rajtunk. A másik meg úgy érezte — és, higgyük el, őszinte s elég gyakran becsületes meggyőződéssel — hogy inkább történjék igazságtalanság s essék némi csorba a szabadságon, hogysem a külföld parancsoljon Franciaországnak, meggyöngyüljön a hadsereg, elpusztuljon a vallás s a proletariátus áradata elöntse, ami nélkül a szabadság értéktelen: a rendet, a tekintélyt s a biztosságot. A feudalizmus így ütközött meg a szocializmussal, és, polgári segédcapataik révén, így is egyeztek ki, polgári módon, ötven százalékra, fegyverszünetre, provizóriumra. E provizórium a polgári uralomnak adott *galgenfrist*, melynek egy ideig tartó nyugodalmában a polgári különöndulat kezd ismét magára eszmélni. A reakció segédcapatai azt gondolják: most, hogy a haza, a vallás és a hadsereg meg van mentve, fölösleges a feudalizmus számára kaparnunk ki a parázsból a gesztenyét, mikor megehetjük azt magunk is. Vagyis, prózában: végletekig menő ellenzékiességgel ne tegyük magunkat kormányképtelenné. Ez a valóság: hogy az ellenzéknek van egy nem teljesen klerikális és monarhista polgári árnyalata, nagyon meggyöngíti az uralkodó pártot. Mert ennek a polgárai most már azt gondolhatják: mért toljuk mi a vörösek szekerét, mikor ott vannak a derék középpártiak, akikkel együtt szintén megőrizhetjük a republikát s abban legalább is a magunk hatalmát és szabadságát, anélkül, hogy értéktelenné kéne tennünk, megosztván azt a munkásokkal, kiknek evés közben ugyanis olyan étvágyuk támadt, hogy fölfalják a kautélákat, amelyek nélkül a kisujjunknak menten utána vész az egész kezünk? S ha a Waldeck pártjának egyik fele, s alkalmasint maga Waldeck is, így érez, a párt másik fele, a szocialisták és radikális szocialisták annál inkább érezni kezdik, ami őket többi testvéreiktől elválasztja, a miniszteriáлизмus elkerülhetetlen megalkuvásainak nyomását és szégyenét. Mert hiszen, legyen az ember bármily *bernsteiner*, azt eltagadni nem lehet, hogy, a kormányzatban való részvétel, amily dicső és

szükséges dolog is különben: a hatalom taktikai kényszerűségei sok olyan szembehunyásra és egyezkedésre kényszerítik a pártot, melyek kiszedik alóla a Catóság s az intranszigiencia erkölcsi jogosultságának alapját. Ilyenformán, ha a szocialisták nem föltétlen s elsőprő többségben levő urai az uralkodó pártszövetségnek: erkölcsi s így politikai érdekük, hogy a miniszteriáлизмus bélyegétől s békójától mentől előbb megszabaduljanak. Viszont a miniszteriális pártszövetségben mentül többen vannak a haladóparti polgári republikánusok, annál kevésbé kell attól tartaniok, hogy a ralliált, vagyis bár klerikális, militáris, junkeri és agrárius velleitásokkal átívódott, de mégis republikánus és mégsem föltétlenül reakciós ralliáltakkal való egyesülésük a republika s a polgári uralom bukását okozná. Vagyis, végső resumében: mentül nagyobb a Waldeck többségében republikánus polgári haladó elem, annál bizonyosabb az ő eddigi szocialis politikájának, s ezzel neki magának is a bukása. S lehet, hogy ezt ő maga bánja legkevésbé, mert szíve mélyén ő is éppen annyira absolute és csakis jogász, vagyis, minden műveltsége és egyházpolitikája mellett, éppoly kevésbé modern ember, mint amilyen volt például a mi nagy Szilágyi Dezsőnk, kivel a mai francia premiernek különben is van egy és más hasonlósága.

Sokat elméskedtek az ujságok a francia választás szabadságáról, mikor, vagy két héttel a választás előtt, Waldeck-Rousseau Párisba rendelte a prefetket, hogy ellássa őket utasításokkal. Ám ez elmésségek nem ragadták meg amaz eset, tulajdonképpen: nem komikumát, hanem, inkább, magasrendű és felsőséges humorát. A francia prefet ugyanis, mihelyt a választás az ő kezében van, füttyöl a miniszter utasítására, s ezt Waldeck-Rousseau, ki a mai francziaság egyik legkitűnőbb ismerője, éppen oly jól tudja, mint maguk a prefetk. Mikor a miniszterelnök alkalmasint arra utasította őket, hogy lehetőleg progresszistákat választassanak, a prefet urakat fojtogathatta a belső nevetés: Sapristi, ez a boldogtalan most maga parancsolja ránk a prefidiát, amit el akarunk ellene követni! A pontifexi komolyságu Waldeck pedig szintén elmosolyodhatott egy ajak rándulás erejéig: Mily mulatságos volna, ha e derék augurok megtudnák, mennyire mulatok én azon, hogy ők ennyire mulatnak rajtam!

Ignotus.

Hol sokat beszélnek a hazafiságról, keveset tesznek érte. Mije nincs az embernek, örömet emlegeti.

Kisfaludy Károly.

*

Az igaz embernek igazságtalanságot elkövetni, csak úgy fáj, mint azt elviselni.

Jókai.

*

A világ csak a vezérnek homlokát fűzi körül babérral: Isten mennyei koronát ad minden küzdőjének.

Eötvös.

*

Nem tanulás és tudományok mennyisége teszi az embert okossá, hanem azok megemésztése s jó elrendeltetése.

Széchenyi.

Lyra.

1.

Hajdan, ha jött a színes alkonyat
S végigderengelt a vizek felett,
Virággal ékítvén a lantomat
Dobogó szívvvel daloltam neked.

S a lemenő nap sugárözönében
Hol kék virágtól színes volt a part,
A mohos, vörös sziklafal tövében
Behunytt szemekkel hallgatád a dall.

Vége van. Egy hur megpattant a lanton,
Fonnyadt virágot visz a szél tova.
A régi vágyról ah, a régi hangon
Nem tudok már dalolni én soha.

2.

Dus hajadban
Fehér rózsá,
Ugy vittek a
Kézfogóra.

Összeadtak,
Megeskettek,
Csak a hangod
Remegett meg.

Csak azt sugtad:
Mindörökre...
Csak a szívem
Törted össze.

3.

„Túl a hegyen van a fény, van a pompa,
Itt hiú az álom, ott szép a valóság.
Oh jer oda... elviszlek én a karomba,
Hidd el, nekünk ott is teremnek a rózsák.”

„Tul a hegyen zajos, lázas az élet,
Elvész a dal ott, el a hű szerelem,
Itt vágyom örökre bolyongani véled
A völgybe lenn s fönna a sötét hegyeken.”

4.

Nem hat el ide a város zajából
Semmi, de semmi.
Ujság az is, ha fecske száll tetőnkre
Itt megpihenni.

Ujság az is, ha nyilni kezd a jázmin
S köd ül a rét felett,
De legnagyobb ujság az, hogyha néha
Te irsz egy levelet...

5.

Ah, nem az fájt, hogy csalódtam tebenned,
Hogy hazug volt a csók, a szerelem.
A szívem most még bárhog is vonaglik,
Érzem, hogy nemsoká kiheverem.

Tovább megyek és fölveszem a harcot,
És nem kereslek majd minden virágban.
Elmosódott bús álom lesz az arcod
S a két szemed, amelyet úgy imádtam.

Csak az bánt, hogy ezután engem is majd
A kétkedés nagy éjjele fogad
S hogy véled együtt el kell majd temetni
Ezernyi színes, boldog álmomat.

Farkas Imre.

A rum.

Irta: ABONYI ÁRPÁD.

Midőn »Medve bácsi« élete hatvanadik esztendejének határvéle mellett is elballagó félben vala, akkor már vagy tizenhencz év óta élőködött jószívű testvér-öcsce kegyelemkenyerén; szinte képtelenek lettünk volna nehézkes, lomha, nagy medve alakja nélkül elképzelni a falut. Voltaképpen Petrovai Józsefnek hívták, a családi név azonban már jó rég ideje kizárólag öcscsét, Petrovai Ferenczet, illette meg. A vármegye familiái, a plébános, a nótárius, az erdész és mindannyian, kik a megye volt alispánjának uri házához bejáratosak voltak, Medve bácsi néven emlékeztek róla, ha a mogorva öreg ember nem volt jelen.

Bátran tehették; úgy élt, mint teletszaka a medve — alig láttuk.

Mikoriban úgy tizenhencz esztendő előtt lerongyosodva, a tökéletes elzúllás szálnalmas állapotában megjelent a faluban, s vaskos, nagy testét öcsce elé lógatva, lesütött fejjel, kivörösödött szélű szeméit a földre sűtve, tétova, el-elakadó hangon, rövid időre, menedékhelyet kért tőle: az alispán azt hitte, hogy nyilván valami ostoba káprázatnak lett áldozata. A család összes ismerősei, felesége, leányai, ő maga is, úgy tudták, hogy kitűnő sorsnak örvend: az ujon épülő török vasutak mérnökei között talán kettő sem akadt, kinek tekintélyesebb összegeket fizettek volna, mint neki. Gyermekéi nem voltak, felesége eszes, nagyműveltségű asszony hírében állott. Számítottak rá, hogy egyszer majd meglátogatja őket, s akkor valószínűleg úgy fog bevonulni a családi kuriára, mint az élet ádáz harczaiban győzelmes triumphátor — de csak úgy ódalgot be gyalogszerrel, a hátulsó kis ajtón, rongyosan, bozontos szakállal, piszkos gallérral, nyakra való nélkül, mint egy csavargó, kit csak az imént dobtak ki valamelyik rongyos lebujból, hol pénz híján félmeszely pálinkát ivott.

Az alispánt annyira készületlenül találta ez a furcsa viszontlátás, hogy majdnem ijedten lépett hátra, s néhány pillanatig egyetlen szónak sem tudott ura lenni. Később látva, hogy nem álmodik, erőt vett szívéen az elnéző, nemes Petrovai vér; kezét nyújtott a görnyedten állingáló embernek, s nyugodtan, szeliden, szemrehányás nélkül így szólt:

— Isten hozott, Józsi! Gyere be és ha akarod, mondd el, hogy komoly dolog ez, vagy farsangi tréfa?

— Engedd meg — mormogta halkan az ember — hogy itt a hátulsó kerti házban huzzam meg magam...

— Szó sincs róla! Gyere csak be, szívesen látunk!

— Köszönöm; nem megyek. Majd csak ott hátul húzodom meg, a kerti házban. Az a kis szoba jó lesz nekem... ott hátul senki sem láthat... a kerti házban...

Valóságos kinnal ejtette ki a szavakat, s jóformán minden félszeg mondatot megismételt. Kéréséhez azonban állhatatosan ragaszkodott, s az alispán végre is engedni volt kénytelen; igaza lehet. Bevezette tehát a park végén, bokrok között egymagában álló kerti ház egyetlen szobáskájába, hol egy-két nádszék, régi bőrdíván és egy fonott virágállvány volt az összes butorzat. Egy óra múlva ágy, szekrény és íróasztal is került a szobába. Majd függöny az egyetlen ablakocskára és ruha a rongyos embernek, hogy felöltözhessék, szappan, kefe és olló, hogy megmosdhasson és torzonborz szakállát valamennyire rendbe hozza.

S aztán egy árva szó sem esett a dologról.

A háznép úgy viselkedett, mintha semmi sem történt volna. Nem akarták megszegyeníteni kíváncsi kérde-

zösködéssel a kerti házikó új lakóját, ki estig meg sem mozdult a szobácskából, s bizonyára akkor sem mutatkozott volna, ha Petrovai le nem megy utána és föl nem hívja.

— Várunk, Józsi! El kell foglalnod helyedet az asztal mellett.

— Köszönöm — mondotta az ember, anélkül, hogy zavaros fényű szemeit föl merete volna vetni — két, vagy három hétig tűrjetelek meg, azután nem leszek terhetekre. Csak két-három hétig... aztán... Nem leszek...

— Maradhatsz, ameddig akarsz — felelte egyszerűen az alispán, s karon fogva bátyját, felvitte családjához.

Petrovainé és a leányok a legnagyobb gyöngédséggel fogadták. A meghökkenés mindössze egy pillanatilag tartott; helyét a szájalom és a legtartózkodóbb kimélet foglalta el az első percztől kezdve. A leányok Józsi bácsinak szólították, s kedves versenyre keltek egymással, hogy valamiképpen felvidítsák a hallgatag embert, kinek titokzatos tragédiája — Petrovainé eleven fantáziája különösen kiszínezett egy ilyen »szörnyűséges« tragédiát — mindnyájuk részvétét azonnal felkeltette. Rendkívül súlyos oknak kellett lennie, gondolta magában szájalommal és némi kandisággal az asszony, hogy egy ily máskülönböző erőteljes és eladdig minden dolgában szerencsés kezű ember egyszerre úgy összemennyjen, hogy ne csak teste rokkanjon meg, de még kitűnőnek tartott szellemi tehetségeit is majdnem teljesen elveszítse.

A felvidítés kegyelmes munkája azonban sem aznap, sem másnap nem sikerült. A vendég szomorú és apathikus maradt.

— Ne erőltessétek a dolgot — intette családját az alispán — majd később, ha valamennyire megennyhül szívében a keserűség. —

Ez a kilátásba helyezett »később« semmiképpen sem akart elkövetkezni. A szomorú ember alig egy-két óra — ebéd és vacsora idején — mozdult ki a magányos kerti házból s előbb akkor is mindig megkérdezte valamelyik utjába vetődő cselédétől, hogy nincsen-e vendég odafönn? Ha volt, szó nélkül megfordult, visszaballagott a házikóba és becsukta maga után az ajtót. Aznap nem látták többet. Ki nem jött volna idegen ember szemei elé félvilágért. A megyebeli urak és kíváncsi asszonyságok persze boszankodtak, s ráragasztották gunyos melléklelemmel a Medve nevet, hozzátoldva a bácsit is, hadd legyen neki egyszerre kettő.

Tudta-e, nem-e, hogy így nevezik, nem bizonyos. Legalább nem mutatta, hogy tudja. S lehetetlenség volt belőle kiánsni, hogy voltaképpen mi történt vele. Petrovainé akárhányszor megpróbálta. Messziről, diszkrétan, az asszonyi ötletesség sokféle ügyeskedésével iparkodott kipattintani a titkot, a finom ravaszkodás azonban mindannyiszor eredménytelen maradt, Medve bácsi szemei a földön révedeztek, szája szegleteiben megjelent egy fájdalmas mosoly, s mélységes rezignációval legyintett a kezével, miközben halk hangon választ adogatott a hozzáintézett kérdésekre. Ezekből azonban ember fia ugyan ki nem okoskodta, hogy mi történt vele tulajdonképpen, s az ilyen diskurzus végén rendszeren megjelenő kijelentést sem igen lehetett megérteni. A bukott ember ugyanis sohasem mulasztott el valami affélét eldunnyogni, hogy már csak nagyon rövid ideig lesz terhére a kedves családnak; két-három hét múlva bucsut fog venni, mert itt az ideje, hogy élete zátonyra vetett sajkáját kiszabadítsa és tovább evezzen a férfi komoly céljai felé.

— Meg fogom köszönni jószágokat — mormogta maga elé tűnődve, mialatt nyilván új frázisok után kutatott agyának elszegényedett tárházában — és ismét fölveve az élet harcát, cselekedni fogok.... Cselekedni.

igen... harcolni, mert a férfinak komoly céljai vannak, bár az élet álom, mondá Calderon...

— Hová akarsz menni Józsi? — kérdezte mosolyogva az alispáné.

— Vissza, keletre, a vasúthoz — dunnyogta az ember.

— Hol voltál utoljára?

— Janinában.

— Hát a feleséged?

— Nem tudom... — válaszolta összerézzenve az ember, s nyugtalanul tekintett körül.

— Nem tudod? Különös...

— Nem... nem tudom — hangzott a mindegyre nyugtalanabb válasz.

— De kérek, az lehetetlen! — vallatta most már minden kimélő kerülgetés nélkül az asszony, s közelebb nyomult székevel az asztalhoz, mely mellett a hallgatag rokon gubbasztott összezsugorodva, mint ólmos, őszi esőben egy kopott tuzok, — azt csak tudnod kell, hogy hol volt azalatt Teréz, míg te Janinában tartózkodtál?

— Gondolom hazautazott, anyjához... Vásárhelyre...

— Ugy? Hát elváltatok?

— Nem... nem váltunk...

— Tehát elhagyott?

— Gondolom, el... — felelte nehéz lélegzettel az ember és gyorsan felállt, hogy eltávozzék. — Kérek szépen — motyogta alázatos, könyörgő hangon, s remegő, csontos ujjai hol szakállában, hol nyakán babráltak, mintha szabadulni akart volna valamitől, — ne gondoljatok Teréztől semmi rosszat. Ő nem oka semminek, csak én...

— Elöttem ne mentesd. Nem vádolom.

— Tudom, nem is azért; csak mondom... Ott keleten, hol a vasutat építettük, gazemberek is voltak... disznók... Nem tudtam ellentállni; sok eső esett, fáztam, aztán ittam, hogy megmelegedjem... Mindig így kezdődik. Az ember fázik és iszik. Kártyázik...

— Ugy? Hát a kártya...

— Az is, meg a pezsgő... izé, a rum... Nem pezsgő, — rum. Teréz végre is jól tette, hogy elhagyott. Megérdemeltem. Az ital tette — nem pezsgő, rum — hogy még szegény feleségem holmiját is elvették. Engem bedugtak a kórházba. Bár megmérgezték volna... nem kár. De most már megjavultam és cselekedni fogok. Mindent visszaszerzek! Mert többé nem iszom. Láthatjátok, hogy még egy korty bort sem iszom.

Az alispáné igenlő fejbólintással kísérte ezt a zavaros előadást s egy szót sem hitt az egészségből. Kártya, lump kompánia, ital... szó sincs róla! Ez tulságosan banális megoldás lenne. A rokon valószínűleg el akarja sikkasztani az igazságot, meg a tragédiát, melynek bukását köszönheti, s azt képzei, hogy ezzel megszabadul. Hohó! Nem úgy van. Okvetlenül ki kell derülnie, micsoda szörnyűséges titok az, melynek elleplezése végett még attól sem riad vissza, hogy iszákos korhelynek tüntesse föl magát, holott nyilvánvaló, hogy mióta itt van, még egy pohárka gyenge kerti bort sem lehetett ráerőszakolni, akármily kitartó unszólással kínálták is. Iszákos ember képtelen ily makacs ellentállásra. Tehát mindabból, amit elmondott, egy szó sem igaz.

Többet azonban egyelőre nem tudott belőle kicsikarni.

A rokon visszavonult a kerti házba, s úgy két hét múlva így szólt az alispánhoz:

— Ma este elmennék, öcsém... Isten fizesse meg a jószágokat!

— Már hová mennél?

— Cselekedni fogok — dunnyogte szakállába az ember.

— Vissza akarsz menni a vasúthoz?

— Igen, vissza a vasúthoz, dolgozni... Harcolni férfiasan, mint régen. Kipihentem magamat; fölveszem a

harczot. Az élet komoly dolog. Helyem a tettek mezején van. Ezzel tartozom szegény hitvesemnek.

Az alispán szánakozó mosolylyal tekintett rá, azután elkomolyodva lépett hozzá és megsimogatta a maga elé bámészkodó ember karját.

— Kedves barátom — mondotta pár pillanatnyi hallgatás után, mely alatt eldöntötte, hogy a nyílt szó talán többet fog most már használni a kiméletnél — feleségem nem akar hitelt adni annak, amit tőled hallott. Azt hiszi, hogy titkolódsz és nem mondasz igazat, de én tudom, hogy igazat mondtál.

— Térztől tudod! — kiáltotta ijedten, fölriadva a férfi — megirta... Mindent megirt...

— Választ adott a levelemre, melyet egy héttel ezelőtt intéztem hozzá. De talán nem szükséges külön is említenem, hogy levelemben rólad egyetlen betűt sem irtam. Teréz nem tudja, hogy itt vagy.

— Köszönöm — rebegette az ember — köszönöm, Ferencz...

— S ezuttal is csak annyit akarok tudomásodra hozni — folytatta gyöngéden az alispán — hogy feleséged egészséges, s ha bizonyos volna benne, hogy csakugyan megjavultál, meg is bocsátaná a multat.

— Istenem, istenem...

— Térj magadhoz Józsi, s ha érzed, hogy most már ura tudsz lenni önmagadnak, keresd föl a feleségedet és kezdj új életet. De ha azt érzed, hogy minden hiábavaló, akkor csak maradj itt és várj még egy hónapig, félévig, egy évig, míg biztos leszel benne, hogy most már feleséged elé léphetsz, mert megjavultál és nem iszol többet.

— Ugy érzem, hogy már megjavultam — felelte bizakodó hangoz a férfi.

— Akkor hát csak menj — intett jóindulattal az alispán, s maga akart segédkezni az utazás előkészületei körül, a megjavult ember azonban nem engedte.

Majd elkészül ő estére mindennel. Miatta még a lovakat sem kell befogni, mert gyalog akar elmenni — úgy, amint jött. Nem kívánt semmit, csak irományai számára egy táskát, amit nyakába akaszthasson, azután egy esőköpenyt, egy revolvért és valami jó erős botot a komondorok ellen, ha utközben esetleg megtámadnák, míg a kocsi vasúti állomást elérheti. Az alispán mindent ráhagyott; legyen úgy, amint akarja. A dolog ugyan kicsit izetlen és teatrális, de csinálja, ahogy akarja. Még azt is készségesen megígérte, hogy családjának egyelőre semmit sem szól az elutazásról, hanem azt fogja mondani, hogy csak néhány napra távozott és megint visszatér.

— Mondd, hogy az alvinczi paphoz mentem. Látogatóba, igen... a paphoz...

— Jó, jó! De hát mire való ez, Józsi? — kérdezte végül nevetve.

A megjavult ember sóhajtott és mellére horgasztotta szakállas, bágyadt fejét.

— Ne haragudj, kérlek — felelte majdnem szomorúan és mélyen föllélegzett — de azt gondoltam, hogy tán jó lesz, ha előbb próbára teszem magamat...

— Szóval, nem bizol magadban...

— De igen! — esett szavába mohón az ember — érzem, hogy megjavultam, s életem hajóját most már el tudom kormányozni, de előbb... előbb mégis jó lesz, ha próbára teszem magamat.

— Jól van; cselekedj belátásod szerint. Ha nem állod ki a próbát, gyere vissza.

— Nem, soha! Nem fogok visszajönni.

— Annál jobb! Kívánom tiszta szívből, hogy így legyen — felelte komolyan az alispán, s csak úgy odavetve, mellékesen tette hozzá: szobád három napig így marad, amint van. Kulcsát mindenesetre vidd magaddal,

s ha többé csakugyan nem lesz rá szükséged, tartsd meg emlékül. Nekünk még van egy kulcsunk.

Aznapi este nyolcz óra tájban, midőn Petrovainé le akarta küldeni a cselédet a kerti házba, hogy hívja fel Medve bácsit a vacsorához, az alispán, mindnyájuk élénk megütközésére kijelentette, hogy nem szükséges.

— Józsi elment, hogy meglátogassa az alvinczi papot és általam kér tőled bocsánatot, hogy ezt személyesen nem adta értésedre. A dolog azonban oly hirtelen jött, hogy már nem volt rá idő.

— Csak nem szóltál neki valamit? — kérdezte szemrehányó hangon az asszony.

— Hová gondolsz! Ismétlem, hogy látogatóba ment és két-három nap múlva megint itt lesz.

— Bizonyos ez, Feri?

— Bizonyos... — felelte csendesen az alispán; miközben elkomolyodva tekintett maga elé, s nem tudott visszafojtani egy ajkára felkivánczó gyöngye sóhajt.

*

Harmadnap éjjel a megjavult ember, holtészegzen tántorgott be a hátulsó kis ajtón, s nekitámaszkodva a kerti ház falának, kabátja zsebeiben a szobakulcs után kutatott. Táskának, botnak, esőköpenynek, revolvernek és az utiköltségül kapott száz forintnak hire-hamva sem volt. Szemei kidűlledve bámultak üregeikben, szája duzzadt és nedves volt, mint a hulláé.

— Kulcs... hol kulcs — motyogta bárgyu önelégültséggel, mialatt folyton ajkait szopogatta, s neki-neki esett arcczal az ajtónak. Azután lekuporodott a küszöbre, összevérezett, mosdatlan feje térdeire esett és horkolni kezdett.

S azóta minden esztendőben elindult, hogy próbára tegye magát, de mindig így jött vissza. Tizennyolcz hosszú év alatt — tizennyolczszor jelent meg a vasúti állomáson, s rendszerint már a jegyet is megváltotta, hogy a legközelebbi vonattal elutazzék, de akkor egyet fordult nyomorult fejével a világ, neki esett mohón, mint egy állat, a rumnak és leitta magát a sárga földig.

SAISON.

Gondolatok a lóról.

— máj. 2.

Régi ló-legendák közt kotorászva, megihlet az a nagy tisztelet, amely a patkónyomok és barrierek közt lakozik. Neptun legszebb műve, mikor a szigonyát a földbe taszítja s a friss televényből élénk szökik az első paripá, Wischnu, mielőtt Istenné lesz, ló-alakba öltözik. Fugger egy ló-Oedipusról beszél, aki büne tudatára ébredve öngyilkos lesz és Kant kalapot emelne a telivér előtt, hacsak az egy »én« szót elgondolni képes volna. Ilyen csoda még sok van, kivált a költők műveiben; a paripák nyomán támadt illúziók vetekszenek az Isoldák és Loreleyek gondolattermékényítő erejével. Aligha a formák tökéletessége ez, ami a rajongást világra szülte. Az ó-kori képzőművészeti remekeken a ló inkább zebra vagy öszvér, nyakuk, csontjuk és ábrázatuk idétlen s még a Kolerni híres lováról is meg kell mondanunk, hogy anatómiailag helytelen. A magas akció és a szabad haladás — e szobor sokat dicsért erénye — korrekt lapoczkát, csánkot és patát kíván s e szempontból vizsgálva, a korszerű alkotáson sniczereket látunk. Egyáltalán: tökéletes

lovasszobrot még nem alkotott a művészet, nyilván azért, mert a lélek és ész, s nem a pusztá anatómia adta kezébe a vésőt.

Ami a művészt vonzza, az természetesen a laikusra is hat, s e relációból született az első lórajongó, kinek családfája ma egész országokra vet árnyékot. A hosszú együttlét — mert a ló az emberrel egy időben jelent meg a világon — kölcsönös domesticációval járt s a világtörténetben ember és paripa, ha nem is egyformán, de egybefüggően jelentős szerepet játszanak. Minden kornak és minden országnak megvan a maga sajátos lova, amely nem egyszer horoszkopnál jobban mutatja meg urainak lelki motivumait. Mily pontos monografia, például, ha egymás mellé állítjuk a lovagi torna paripáját, a roccoco-csödört és a napoleoni katonai lovat. Az első nehéz, komoly, nem okos, de végtelen hü, magas járása a románczok ütemét veri, széles szügye viaskodásra kész, akár a feudális urak. A késő renaissance gyűlöli az egyenes vonalat s e tétel aligha nyert egyéb élő alakot, mint a spanyol lóban, az Alfarezekben és a Corsierikben. Csupa hajlás, affekció, roccoco-orr, ivezett nyak, gömbölyű far, sőt hajlott hát, úgy hogy a szobrász és építőmester rajongva állt meg előtte. És puhák voltak, mint a parókás chevalier-k és törékenyek, mint a roccoco-dámák. Quadrillet tánczoltak, trónos kocsikba fogva ügettek, aranyjászolból ettek és modelt állottak. Azután jön a forradalom és az Alfarezek együtt halnak meg gazdáikkal, a carrouselek tükrös lovardájában demagógok orditoznak s a lónak a csatatér vérpocsolyáiban kell abrakját megkeresni. A spanyol ló eltűnik s megjelennek a kozák parikák, a gyors angolok, a kemény erdélyiek s tüzes arabok: gyors járásuk és vad-ságuk lépést tart a történelem óriási, kemény lépéseivel.

De nem részletezzük tovább az eseményeket, itt, Magyarországon, ahol a jukker-asszony szó megtisztelő jelző, nem kell fejtegetni az ember és ló között lévő kapcsolatot. Aki e haza hippológiai monografiáját megírja, etnográfiai adatokat is gyűjtött. Az apró és sebes alföldi arabs-tatár ló, a bácskai kihizott sváb kolosszus, a budapesti amerikai ügető, a huszártiszt félvér, az erdélyi mokány, mindmegannyi fotográfia gazdáik gondolkodásáról, vagyonáról, vagy legalább vagyonábrándjáról és életcéljáról. Előszálláson papi ménes van; az idők folyamán e legelőkről olyan nyugalmas, komoly és kötelességtudó, a hűségokről lemondó és sorsukban bizó hintós lovak lettek, hogy még a laikus is messziről megmondja, hogy gótikus trab-jukkal püspököt vagy kanonokot huznak.

Am a világ halad s az új kor új eszméket hoz. A kézművest felváltotta a gyár, émezt a papiros-technika, vagyis: a fokozott archimedesi csavar, amely az íróasztal czeruzájában találta meg a világot megemelő sarkpontot. Munkamegosztás helyett munkaegyesítés támad, a jó gyáros egyuttal jó technikus, jó spekuláns és jó debatter, a jó gazda egyformán ért a marhához, agrárpolitikához és schlusszokhoz, a legbonyolódottabb gépezet szálai összefutnak egy kis számítási ügyességben és papiros-áttételekben. Ki ér ma rá, hogy ménesét a szemével hizlalja és a lassu praxis pilléreire építse ki birtoka épületét? Mindenütt egyenletekkel kell dolgoznunk s kulcsokat találunk az

idő megrövidítéséhez és a haladás biztos force-irozásához. A ló sokáig ellent állt. Lelkének titkait olykor-olykor kifürkésztük, de generalizálódni nem tudtuk, az egyes példányok képességeit láttuk, de tovább tenyésztetni nem voltunk képesek. Természetes folyományként a ló, mint gazdasági tényező nem prosperált s a ménesek hanyatlani kezdtek. De nem sokáig. Ma a paripa két fontos tranzmisszió tengelyén forog. Az egyik a font, a másik a szám, mindakettő egyszerű tényező s matézisből származván, a matézis bizonyosságával működik.

A font a ló képességének fokmérője s libellája a gyorsaságot fotografálja. Ezzel ma már minden turflátogató snajderlegény tisztában van, aki tudja, hogy hat kilo elegendő, hogy két egyforma képességű ló közül az egyik a másiktól elszaladjon. Sokkal elmésebb és áttételben briliánsabb Bruce Lowe számrendszere, amely a tenyésztést, a stud-bookot, a racing calendart vitte át egy 1-től 40-ig terjedő számsorba. Ami Angliában, Ausztráliában, Amerikában Darley Arabiantól történt, benne rejtezik néhány számban, amely a hippológia quintessenciája gyanánt áll előttünk. E számok a híres lócsaládokat jelentik, és pedig anyai ágon, s összevegyítésük a pedigree-rejtelmeket kiküszöböli a világból. A tenyésztés is áttepedett a papiros-árkusra s a hippológusnak ma már nem kell macskanadrággal és agarászostorral jelképezni foglalkozását, épp olyan bürokrata lehet, mint a gépészmérnök, aki a Niagara évezredes erejét összpontosítja egy rugóban.

A ló tehát tovább haladt a korról s beleilleszkedik az új idők életébe. Együtt emelkedik fokról-fokra az emberrel s a modern vívmányok közt méltó helyet foglal a papiros-ló, ez a pompás egyenlet, amely nemcsak a kemény férfinak szerez mutatságot, hanem a tudománykedvelő matematikusnak is. Minden állatok közt a legokosabb lévén a ló itt is első helyen áll emlős társai között s a hippológiát áttanulmányozva és tekintve mily jelentős szerepet játszott a paripa a háborúk s fényűzések révén a világtörténelemben, nem lehet megállapítani, melyik domesticálta jobban a másikat: az ember a lovat, vagy a ló az embert?

Déliab.

A kapitány felesége.

(Görög elbeszélés.)

Írta: KARKAVICZA ANDRÁS.

Kapitányunknak nagy volt előttünk a becsülete jó szíve, gyors briggje és szép felesége miatt. Ha a szigetnek eladó lányai valamelyik vőlegényt föl akarták dicsérni, azt mondták: oly derék ember, mint Palumbas kapitány. A tengerészek szerint az volt a legjobb ajánlás egy hajóra, »ha úgy repült, mint Palumbas briggje«. Ha pedig egy legény a szeretőjét akarta kidicsérni, azt mondta rá, oly szép, mint Palumbas kapitány felesége. Emlegették is a nevét, meg a hajóját a Cykládokon.

Mikor az anyja a hajóra hozta, azt mondta nekem: — Jól ügyelj lelkem, szemmel tartsd a kapitányt. Ha tudnád, hogy mennyire a szívemhez van nőve. Reszketek, hogy nélkülem távozik.

Hát hiszen igaza is volt. Palumbas kapitány éppen hatvan éves korában határozta el, hogy megnősül. Ostobaság úgy fejezni ki, hogy elhatározta. Így volt ez megírva a sors könyvében. Mikor egyszer a szigeten csavargott, véletlenül fürdésnél lepte Leniót, s e látványtól megremegett a lelke mélyéig. Mintha hályog hullt volna le a szeméről, oly más világításban látta egyszerre az életet. Olyan volt ez a látomány, mint Mózes varázshotja, mely rést ütött a tengerész köszívén, s nyomában az érzelmek árja buggyant ki. A karcsu női test, mely úgy hullámzott az árban, mint az angolna, gyönyörteljes izgatótságot idézett elő az idegeiben, s a leány kacagása, mely ott kóválygott a levegőben, vágyakat és álmokat keltett életre benne.

Egy pillanatig se késlekedett. Megmosakodott, fölöltötte az ünnepelőjét, széles szellős bugyogóját, kék harisnyát, erre pedig fölfelé kunkorodó orosz cipőt huzott, dereka köré vörösselyem övet csavart, fölvette himzett mellényét, félrecapta tuniszi fezét s egyenesen Leniőkhöz sietett. Mielőtt azonban dereglyéjébe szállt volna, visszafordult, bal vállára tarka selyemkendőt dobott, s szegfüvel teletűzdelt narancsot vitt magával. Az egyik azt jelentette, hogy háztűznézőbe megy, a másik pedig a sógorsági viszony szimbóluma.

— Adj isten, itt vagyok — mondá az öreg asszony-nak. — A »Kjiradéspina« kapitánya volnék, amelyik tegnapelőtt vetett horgonyt a szigeten. Erre a szép hajóra szép kapitányné is kellene. Feleségül akarom venni Leniót. Ha isten is úgy akarja, s ránk adjátok áldástokat, akkor holnap megesküszünk.

— Isten hozott minden jóval, mint a jó esztendő — mondá a vénasszony barátságosan. Hallgassa meg az isten, amit mondtál.

Leniő anyja okos asszony volt, akit megedzettek az élet viszontagságai. Férjét, aki buvár volt, elragadták a czápák az afrikai vizeken, s kis leánya árván maradt. Az asszony a kenyerért való küzdelmek közt gyönyörű virágszállá nevelte föl Leniót, de nem azért, hogy vén emberhez adja feleségül. Ily szerencsétlen gondolat még csak meg sem fordult az agyában. Mikor vöről gondolkozott, mindig egy göndör haju, fekete bajuszu, merész tekintetű, husz éves legényről ábrándozott, akinek erős karja és széles melle vakmerően daczol a tenger dühével és a sors kajánságával. Különös, hogy mikor a kapitányt maga előtt látta, vonakodás nélkül egyezett bele. Igaz, hogy a kapitány már vén, de még bírja magát; igaz, hogy szürke a feje, s tubákos az orra, de mégis csak kapitány, ekkora ur nem mindennap fordul meg a szigeten.

Palumbas kapitány tehát feleségül vette Leniót, s alighogy Syrába jött, egész vagyont adott ki a felesége pucczára.

— Kedves feleségem, asszonyom és parancsolóm, hordd egészséggel — mondá szinte könnyezve büszke örömeiben a ragyogó diszben pompázó asszonykának. — Ha nem elég, veszek én még többet, s ha már nem futja, akkor eladom a briggemet, s arannyal foglak elborítani, mint a tinosi Boldogságos Szűzet.*

Az asszonyka nem sólt semmit, de szemeivel majd elnyelte csillogó ruháját. S mikor férjére emelte a tekintetét, abból ugyan nem volt kiolvasható az, hogy kelletlenül hagyja el a szigetet s hogy nincs inyére a vén férj.

A briggen hatan voltunk összesen. A kapitány és a kormányos. Ez kettő. Én meg a hajóinas. Ez is kettő. Azután két matróz Mykonosból. Egyéb senki. A szép briggnak a kormányosa, a lelke, a szemefénye Petros Zuberós volt. Fekete haja föl volt fésülve széles homlokán, azután göndör fürtökben hullott alá a nyakába, mint

mikor repkény fogja körül a sötét oszlopfőt. Erős volt a karja, széles a melle, bátor a pillantása. Olyan volt, mint a hajnali csillag, mely pazar fényvel és erővel egyszerre kelet és nyugat felé szórja a sugarait. Ha Leniő anyja látta volna, rögtön azt mondta volna, hogy ime, előtte áll az álmainak ideálja. No de látja helyette a lánya, s ahogy megpillantotta, rá is ismert az anyja fantáziájával, s talán a saját gondolatai is segítettek ebben. Nyomban levetette a selyemruháját, drágaságait elzárta gyöngyház szekrényébe, vörös szoknyát, fehér kabátkát huzott, s úgy jelent meg a földézetén bájainak teljes harmóniájában. Edes istenem, micsoda egy teremtés volt; micsoda ajándéka a magasságos égnek a mi dióhéjunk számára! Gyökeresen megváltoztatta az egyhangu tengerészéletet.

A hajó volt ezentúl az ő háza. Reggeltől estig talált rajta valami tisztogatni valót. Foltozta szegényes ruháinkat a kabinjainkban, rendben tartotta a konyhát, varrt, kötött, s ha valamelyikünk elkomorodott, bánatát csengő kacagásával üzte el. Ugy éreztük magunkat, mintha szerelmes, ragyogó tollu madárka repült volna a paradicsom fájáról a mi komor fészünkbe, s puha szárnyának csapásával, csicsérgésével, egész lényével balzsamot öntött volna elgyötört lelkünkbe, óriási alakká növelte örömünket s varázslóvá a reményt, hogy elvegye élet szenvedéseinknek. A márciusi napok oly gyorsan multak, mint a hó a verőfényen, s mikor ránk borult az est, azt óhajtottuk, bárcsak mindig nap volna. Mert nappal csupa közös öröm, dal és nevetés volt az élet, éjjel pedig magunkra maradtunk gondolatainkkal s embergyűlöletünkkel. Kerültük az egymással való találkozást, félremagyaráztuk egymás pillantását, s kissé hevesebb szónál a késünket keresgeltük. De mikor pirkadt a hajnal, nyugtalanul ólálkodtunk a kapitány kabinja körül, mintha attól függött volna az egész sorsunk. Mikor pedig a vörös szoknya megvillant a lépcsőn, mikor magával hozta az ágy melegét, az asszonyi test illatát, az éjszaka titkait, akkor jaj volt nekünk.

Az ég hirtelen beborult. Nem a fölöttünk terülő firmamentum, mert ez mélységes kék pompájában ragyogott nappal, éjszakára pedig csillaghimes palástot öltött magára, hogy betakarja a hajónkra esett csodát s maga is szerelmes volt Leniőba. Egészen más ég borult be: Palumbas kapitány homloka. Nem tetszett neki, hogy Leniő annyira pazarolja a kedélyét. Egyesegyedül saját maga számára szerette volna lefoglalni, hogy még a lélekzetét se érezze más. Kezdetben szemrehányásokat tett neki, azután pedig kordába fogta.

— Az alsó földézetén tul nincs semmi kereseted.

Megmondta neki kereken, s azokra a czölöpökre, melyek körül a hajókötelek voltak csavargatva, szürke vitorlavásznat feszített. A brigget két részre osztotta, az egyik felén volt a paradicsom, másikon a pokol.

— Vén számár — suttozta az asszony boszusan. — Ugy szakítottál el az anyámtól, mint galambot s most varjut akarsz belőlem csinálni.

Elfakadt sirva. No de ez nem tartott sokáig, mert megint csak hallottuk kacagását és csicsérgését. A földézet egyik végétől a másikig czikázott, s a spanyol fal, melyet a kapitány a maga botorságában oly erős várnak hitt, az asszony előtt nem volt egyéb lenge fátyolnál. Reggeli szürkületkor, mikor Palumbas még kabinjában hortyogott, az asszony kisurrant mellőle mint a sugár s feljött hozzánk földézetet mosni. Orczája rózsás volt, mint a hajnal, haját meglöbegtatta a reggeli szellő, fehér blúza lazán volt összegombolva, szoknyáját pedig térdig fölhatotta. Kitörő jókedvvel pancsolt a vízben s surolta a padlót. Feszesen álló kabátkája kiemelte karcsu testének buja, remegő formáit; márvánnyal vetekedő nyaka alatt úgy emelkedett keble, mint a vizekből fölszálló hajnali csillag, s szoknyája alól — ó pokol és kárhozat! — kivil-

* Tinos híres bucsujárárhely Görögországban.

lantak szoborszép ikrája, formás bokája és rózsás ujjai. Ő meg, ügyet sem vetve sóvár tekintetünkre, szenvedélyes buzgalommal surolta a deszkát s derült kacagással fordult Petros Zuberós felé:

— Ugy-e lelkem kormányos, hogy jó hajóinas válnék belőlem?

Nagy csillagszemeivel önfeledten bámult a kormányosra s ajka úgy vonaglott, mintha tiltott édesség után üzte volna a vágya. Mikor magát ezen rajtakapta, rózsás ujját éhes ajkaira tette s gyors óvatossággal nézett körül.

— Pszt, pszt, meg ne hallja az öreg — mondá csicseregreve.

Azután olyan féktelen, lobogó, hullámos nevetésbe tört ki, hogy a halottakat is föl tudta volna támasztani.

A kajütben valaki elköhintette magát, mire Lenió gyorsan eltűnt az alsó födélzett mögött. Becsapódott a paradicsom kapuja, s a levert, nyomorult, elátkozott szellemek kintrekedtek. A nap éppen most bukkant ki a tengerből, de az igazi *amott* ragyogott. Emitt gyötrellem, munka, megvetés, amott csupa dal és fuvola-szó. Az önző bagoly erősen tartja karmai közt a szegény gerliczét, tépi a szárnyait, vagdossa a mellét, örülten marcangolja selymes pihéit, kiaszott melléhez szorongatja s majd megfojtja. Ezentul meg kell elégednünk elhaló nevetésével, mely ólomnehézzé teszi a szívet, ránehezedik a lelkiismeretre s a vért úgy kergeti az agynak, mint valami szilaj hullámmot. Nagyon hozzászoktunk. Azt hittük, hogy a fiatal asszony nem azért jött közénk, hogy csak egyetlenegy embernek a napjait édesítse meg. Kezdetben ő is ehhez a gondolathoz szokott hozzá. Legalább így szeretne volna s így is akarta. De azután meg-megtörtént, hogy mikor hizelegve huzódott a kapitányhoz, mint a doromboló macska, egyszerre rémülten ugrott el tőle, fölrántá a vászonfalat s vad ijedelemmel kiáltozni kezdett:

— Segítség Szüzanyám, segíts meg!

Azután megint csak nevetve tért vissza megrémült urához.

— Semmi lelkem, semmi... az a hallucinációim támadt, mintha egy nagy gőzös akarna nekünk jönni.

Mire a nap fölkelt, Gallipolihoz értünk. Vagyis a nap fölkelte ugyan, de nem a mi számunkra. A »Kjiradéspina« találmányra folytatta az utját. Nehéz köd ülte meg a Hellespontot s eltakarta előlünk vizet, szárazföldet, fákat, mindent. Jobbfelől csak egy röpke pillanatra villant ki a ködből egy fehér minaret, majd egy házikó, egy szélmalom. Valóság volt ugyan, de mégis oly csalékony. A minaret félholdjának aránya keresztülcsikázott a ködön, s azután ismét eltűnt. A házikót kezdetben mintha fölfújta volna valami, ahogy közeledett; azután mindjobban összeszűrodott, végre egészen eltűnt. A szélmalom pedig olyan volt mozdulatlan szárnyaival, mint egy meghökkent óriás. A féltékeny köd ránk borította nedves lepedőjét, elszigetelt bennünket a briggen, s mindent titokzatos hangulatba vont. Mindenkinek helyén kellett lenni. Palumbas kapitány ott állt a kormánynál; a kormányos mozdulatlanul vesztegelt a kéménynél, mint egy szobor; a matrózok jobbra-balra a földélzet szélén ácsorogtak; a hajóinas fönt kuksolt az árboczkosárban; én pedig a jelző kürtöt és vészharangot kezeltem.

— Bum-bum! tang-tang!

Ha egyszer belefújtam, tiz-husz válasz érkezett kürtöm aggodalmas szavára. Jobb- és balfelől, előlünk és mögöttünk kürtöltek, harangoztak, sipoltak mindenféle hangon, s minden hangnak oly kifejező jelentése volt ilyenkor. Valamennyi a rettegésnek, a megsemmisülés érzetének tolmácsa volt. A kürtök, a sipok, az érczhangok, a tengerészek ordítása azt panaszkolta, azzal fenyegetett, arra figyelmeztetett, hogy vigyázzunk, résen legyünk, mert különben összeütközünk, vagy sziklához vágódunk. Min-

denki érezte ezt a veszedelmet, mely úgy nehezedett a lélekre, mint a folyton szakadó hó. A köd pedig, a közönyös, az irgalom nélkül való, mind sűrűbb lett s elfödé előlünk a méhében ordító szörnyetegeket, melyek bennünket el akartak nyelni.

Ahogy letekintek, ezüstszürkének látom a tengert. Egy nagy csapat tengeri madár ijedt rebbenéssel szántotta szárnyaival a tengert, azután eltűnt. Jobbfelől, balfelől, mindenfelől újabb kísértetek támadnak ránk a gomolygó párázatban. A matrózokat alig lehet fölismerni a ködben, olyanok, mint a chaos felé bolyongó elátkozott lelkek. Ők is ideges félelemmel tekintgetnek hol jobbra, hol balra, majd le a vízbe, majd föl a levegőbe, hogy nem dob-e ki magából a tenger valami szörnyeteget, nem esnek-e szikladarabok az éjből. Beszaladgálják a fedélzetet, fűtyölnek, trombitálnak, mint az örült: »álljatok meg! — vigyázzatok! — különben szétrobbanunk«.

— Bum—bum! tang—tang!

Én is belefúvok a kürtömbe, s örültem rázom a harangot. Mintha tritonok futtak volna a szerszámomba, a köd fátyolként emelkedett föl a görög partokról. Megint föltűntek a lankás hegyoldalak, a nap fényében izzó épületek, a nevető partok, a sötétkék tenger. A nap diadalmasan igyekezett fölfelé az étherben, s gyémántporral szórta be a mezőt, a köveket, a vizet és a szárazat. A megszabadult járművek nedves vitorláikkal ismét megszokott utirányukra igyekeztek rátalálni. Madejtos alatt föltűnt egy török gőzös, s mint egy lánczaitól megszabadult szörnyeteg egyenesen nekünk tartott.

A »Kjiradéspina« azonban még vaktában haladt tova. Körülöttünk, s a többi hajó körül, mely mind szakadatlanul bömbölt és ordított, valamint szemközt, kelet felől a köd még makacsul megülte a tengert, mintha dacolni akart volna velünk. A napsugár csak kétszer-háromszor tört keresztül a ritkább részein, s aranyos fénybe vonta a börtönünket. Egyszerre csak úgy tetszett, mintha a hajó elejéről suttogást hallottam volna. Fülelni kezdek. Szaggatott, elfojtott kacaj megdermeszti a véretem. Mintha valakit csiklandoztak volna. Azután hallok egy lágyan, óvatosan csicsergő hangot is.

— Ó mily jó, mily isteni... csak mindig... így tartana... mindig így.

A fiatal kapitányné hangja volt.

— Miért tartana mindig így? — kérdezte a kormányos szeliden.

— Hogy mi ketten együtt lennénk az egész világon...! Hogy köd előttünk, köd utánunk, fölöttünk, alattunk... hogy befedezze bennünket, drágám.

Tágra nyitom szememet, de nem látok semmit. A köd még jobban összesűrűsödik, mindent elhomályosít, s borzalmas titokzatosságával ráfekszik mindenre. Eltűnt a görög part, eltűnt a tenger, s eltűntek a hajók, melyek oly aggodalmasan kémlelték imént az irányukat. Elmosta a török gőzöst is, mely fekete felhőként akart ránk szakadni. E hamuszürkés borzalomban rekedt túlköléssel rohantak előre a brigantinek, hangjuk elhalt a végtelen messzeségben, s lámpásaik fénye ott keringett, czikázott a vizeken, mint egy-egy tüzes kigyó, s mintha szomorú végzetünket akarta volna elmesélni a tengernek. Most már nemcsak hogy a földélzeten, de közvetlen mellettem sem volt ki-vehető semmi. Csak a csicsergést hallottam, de ezt is csak szakadozva, foszlányosan, tompán, mintha kút fenekéről hatott volna föl hozzám.

Valami démon azt sugta, hogy menjek közelebb. Igen ám, de hogy hagyjam ott a helyemet? Mikor én voltam a briggnék a lelke és a hangos tolmácsa. Én, és senki más. Még Palumbas kapitány sem. Állhatatosan túlköltem s oly hevesen kongattam a harangot, hogy majd elrepedt.

— Bum—bum! tang—tang!

E pillanatban azt hallom, hogy a kapitány izgatottan hívja magához a hajóinast. Mivel attól félt, hogy a szél nem akar neki kedvezni, egy szentelt gyertyával akarta megvesztegetni az eget. Ennek egy perczig sem képes ellenállni a köd. A hajóinas nyomban kimosakodott, fölhuzta az ünneplőjét, a gyertyát meggyújtotta s egy fonálon leeresztette a hullámokba. S hozzámormolta a varázsigéket is:

— Ments meg minket Uram Krisztus, mint ahogy a világot megmentetted.

E pillanatban (esküszöm, hogy így volt!) elfujta a ködöt a briggéről. Elfujta, szétmorzsolta, s azután belerázta a vizek sötétségébe, mint valami fegyenczet. A nap be-aranyozta a brigg vasrészeit, gyémánttal hintette be a köteleket, bezománczozta az árboczokat, de egyszerűsmind... elárult egy szerelmes párt, mely a horgony-cölöpnél tulvilági boldogságban ölekezett és csókolódzott.

Nem volt időm alaposan odanézni, mert mögöttem olyan zajt hallottam, mintha szörnyeteg rohant volna felém, hogy elnyeljen valamennyiünket. Nem szörnyeteg volt, hanem Palumbas kapitány, ki úgy rohant oda, mint egy bős bika.

— Jöjj velem — mondá a kormányos.

Beleugrott a tengerbe, onnan intett Leniának, hogy kövesse. Az asszony utána akart ugrani, de remegve visszahátrált. Ekkor ért oda Palumbas kapitány s csontos markát éppen kinyújtotta, hogy az asszony haját megragadja. De erre már nem volt érkezése. Börzalmas recsegés reszketteté meg a levegőt, s az emberek a hajó roncsaival együtt belehulltak a tengerbe. A török gőzös, hogy késedelmét helyreépítolja, teljes erővel jött utánunk, megszabadító angyala lett a szép asszonynak s a »Kjiradéspinát«-t alaposan fenékbe furta.

Mi lett a kormányossal? Hogy menekült meg a szeretője? Biz' én nem tudom. Talán a halakkal társalognak lent a tenger fenekén, vagy talán fönt örülnek az életnek valahol, ahogy ezt Palumbas is álmodta magának. Később összeesve, komoran, nagy egyedülvalóságban láttam őt a parton. De már akkor nem volt rajta semmi dicsérni való, mert oda volt a jó szíve, oda a gyors hajója, és oda volt a szép felesége is...

Krónika II.

Öreg urak.

— máj. 2.

... ami itthon történt Kissel, az lehet igazságtalanság, annak sok oka lehet. De bármi történt, ez nem olyan szemérmetlen, mint mikor Kisst hitsorsosai Petőfivel és Arannyal egy sorban említik.

Ezt a mottót figyelmeztetőül irtam ki a Budapesti Szemle mostani számából, mert másról lesz szó, mint amiről beszéltek.

Gyulai Pál nyugalomba vonul, ez szomorú, mert az öreg ur hetvenhat esztendő. Husz évvel ezelőtt talán örültünk volna neki, ma elegiás érzésekkel gondolunk a multra, amelyben örökifju volt. Öreg és gyöngye, nem győzi az egyetemen a sok előadást, vizsgázást, aztán meg nem is bolond. Minek dolgozzék még? Eszméit elhintette sok ezer magyar ifju lelkében, aki a vidéken ismétli azt, amit tőle hallott. A fenti mottót is valamelyik vidéki tani-

tottja irhatta, látnivaló, hogy amit az öreg ur mondhat, az benne van halhatatlanul sok ezer fonográfbán.

Furcsán vagyunk vele mi fiatalok, akik még fiatalok vagyunk és azok, akik még fiatalok voltak, mikor Gyulai Pál ur róluk is nyilatkozott. Igazunk nekünk sincs, mert manapság senkinek sincs igaza. De azt mégis tudjuk, hogy vagyunk s ha spongyával le lehetne bennünket törölni, kár lenne értünk, mert hiányoznánk a magyar közönségnek. Ellenben ha beszűntetnék azokat, akiket az öreg ur esztetikája nagyoknak és izléseseknek talál, azokért is kár lenne, de nem tudna róla senki. Ez a különbség köztünk és Gyulai Pálék között s ez mutatja, hogy az igaztalanságban melyik jár elől.

Ennek a beszédnek, tudom, nincs helye, amikor egy hetvenhat esztendő agastyán kijelenti a fáradtságát. Csakhogy Gyulai Pálról van szó, aki lehet fáradt, hanem a fringiát nem teszi le. Jó néhány kemény vágást bir még el, lelkesen küzdve azért, ami harmincz évvel ezelőtt igazság volt. Akkor irtó háborút folytatott a Petőfi utánzó ellen és megcsinálta — egyetlen érdemes műve — az Arany János kultuszát. S mivel akkoriban a fiatal emberek epigonok és utánzók voltak, az öreg ur azóta mindenkit epigonnak néz, azt is, aki nem utánoz. Sőt a nagy majom-ostorozó sajátságos pszichologiai processus folytán megrekedt Arany Jánosnál és csak azt tartja értékesnek, aki ezt a mi nagy és elérhetetlen költőnkét utánozza. Köztük saját magát is. S gyűjti maga körül a költőket, akik nem költők és az esztetikusokat, akik nem esztetikusok. Természetes, hogy az életre és az irodalomra nincs hatása, se irányító, se megakasztó hatása, mert az élet földözi a maga szükségleteit és gyönyörködik a maga termékeiben s nem akad meg Gyulai Pállal együtt ott, ahol az öreg ur pontot rakott a magyar irodalom történetének.

S ez Gyulai Pál szereplésében a legérdekesebb momentum. Semmi hatása nincs, mégis nagyhatalmas-ság. Semmi tekintélye, mégis a legnagyobb auktoritás. Írásai a legszűkebb körben maradnak meg, mégis népszerű. Az új időt abszolute nem érti, sőt félreérti, mégis az új idő ostromozásában találja legfőbb gyönyörűségét és vele gyakorolja a legdöntőbb befolyást. Honnan van ez?

A magyarázat egyszerű. Ő a hivatalos organum. Az Akadémia esze és az egyetem szája. Ő a hivatalos bizonyítvány és az iskolakönyv. Ő a nem olvasó magyar közéletben az állami mértékhibesítő. Ha a kormány meg akarja tudni, hogy x. y. kicsoda, Gyulai Pál ur öméltóságától szerzi be a szakértő véleményét. És tőle függ, ki jöjjön bele az iskolás könyvekbe. Az a generáció, amely tőle tanul és amelyet a tanítványai tanítanak, szőröstől-bőröstől az övé mindaddig, amíg a maguk lábára nem állanak s ámulva látják, hogy minden tetszik nekik, ami a Gyulai-féle proskripcziós lisztán szerepel. De ez sok időbe tart s mire az egyik réteg kiábrándul, azalatt a másik kellőképpen bele van nevelve.

Haszon ez a magyar kulturának? Hol van az az ember, akinek a segítségére Gyulai Pál sietett, szárnyat adván a lelkének, irányt szárnyalásának? Bunkóval a ke-

zében állt a szent öreg s minden felbukkanó fejre ráérte a maga csapását. Ez talán haszon?

Mégis fennen szól a dicsérete és — megfoghatatlan, de úgy van — méltán. Költeményei igen-igen közép-szerűek, mégis nagy költő. Elbeszélései, még a legjobbak is, átlagfogalmazványok, mégis nagy elbeszélő. Irodalom-történeti dolgozatai elfogultak, bírálatai nyilvánvaló igaz-ságtalanságok, mégis ő az egyetlen objektív kritika volna. Az öreg ur gyűlöli a modern paradoxont, ha más írja, ő maga ezekben a paradoxonokban igen jól érzi magát.

S ezek sorát még meg kell toldanom a legnevezete-sebbel. Barátai, akik megértik már a má, azzal okolják meg ragaszkodásukat, hogy jóhiszemű öméltósága, hogy nem rosszlelkű, csak bogarai vannak. És megmosolyogják a bogarait. Megmosolyogják azt, amit tőle tanultak. S a magyar egyetemen tanítják a megmosolyogni való boga-rakat s ezeket minden ifjunak be kell vennie, mint a Kepler törvényeit. És a Kisfaludy-társaságban, az Akadé-miában dogmák ezek a bogarak s amikor a mai ember-ről van szó, akkor ellepik a bogarak és megeszik őt. Nem komikum ez és nem erkölcstelenség?

Dehogy is rosszhiszemű ő méltósága, csak köz-veszedelem és közkár. A bíróság föltétlenül fölmenti, de mióta lett irodalmi kvalifikáció a jószívűség és a téve-désnek az igazolója és fentartója a jóhiszeműség? A törté-neti gondolkodás a fejlődési folyamat utolsó stádiumáról néz vissza a multra, a kritikai gondolkodás a kora legmaga-sabb csúcára áll, úgy tekint körül. Ha nem látja meg az igazságot, akkor igen is jóhiszeműleg tévedett és szembe-kerül azokkal, akik jobban látnak. Ám Gyulai Pál meg-fogta a fejlődés kerekét és azt mondta: itt megállunk mind a ketten. S nem vette észre, hogy csak ő állt meg. Ami Arany János és Kemény Zsigmond után következett, az magasan fölébe kerekedett, ő mégis lefelé néz, nem a völgybe, hanem a gödörbe s azt mondja a sasról és a rigóról: férgek nyüzsgése, gyíkok mászkálása. Molière óta a francziáknak nincs Molière-jük, de drámairodalmuk van. Gyulai ezt nem ismeri el. Goethe és Heine óta a néme-teknek nem született klasszikusuk, de litteraturájuk óriási-lag fejlődött. Gyulai ezt nem tudja. És Arany Jánosunk nekünk több nincsen, de költészetünk mégis fölötte áll az Arany János korabeli költészetnek, mert a kicsi emberek ma nagyobbak az akkori kicsi embereknél. Gyulainak erről sejtelve sincsen.

Igazság nélkül ő a tudós, merev egyoldalúságban, ő az elfogulatlan, a harcok kellő közepében ő a higgadt, megbízható fórum. Az eleven élet hiába kaczag a sze-mébe, az élet hamis, mivel nem olyan, amilyennek ő ki-vánja. Ha azt vallaná, hogy a nap forog a föld körül, akkor elítelné a földet és rossznak mondaná a valóságot, mert megfordítva történik. Amit hirdet, nem igaz, amit csinált, elavult. Értékének irodalmi próbája kész: művei meghaltak még élő korában, mégis ő az, aki megveti az újabb litteraturát, mivel az maradandó értéket nem produkál.

Most pedig — ne vegyék rossz néven — áttérek a másik öreg urra, már azért is, hogy a neveletlenség vádja engem ne érjen, csak akkor, ha a mottóm szerzőjét ki nem

kerüli. Kiss József is öreg ur ma már, majdnem hatvan esztendő. A kor tisztelete megilleti már, noha nem rekla-málja magának. Köztünk jár és velünk viaskodik, izzad velünk, vitatkozik velünk és fejlődik velünk. Valamelyes tekintélye is volna, annyi legalább, hogy értéke fölött már nem igen vitatkoznak az emberek. S a Gyulai tanítványa összecsapja a kezét: a hitsorsosai Arany Jánossal egy sorban emlegették. Husz éve annak, hogy ez megesett, a Gyulai tanítványa ezt a nevezetes tényt már csak hallo-másból tudhatta, mert akkorában ő még nem olvasott Pester Lloydot. Az írója szegény már évek óta lakol érte a purgatóriumban. Kiss József költészete azóta teljesen megváltozott s ime, még mindig az a hibája az ő tehet-ségének, hogy az ujságíró Arany János mellett emlegette. S ennek a következtetése, hogy őt valóságos elkeseredéssel lebecsülik, üldözik, a hivatalos czéhbe be nem fogadják, a hivatalos irodalomtörténetből kitagadják. Nem az alko-tásai miatt, hanem a róla szóló egyik kritika miatt. Ime, az olimpusi magaslaton, a napisajtó pajtáskodó sarlatáné-riájával szemben így taksál irodalmi értéket Gyulai Pál — hetediziglen. S a hitsorsosai! Dupla elfogulatlanság. Hogy Arany Jánosnak utóda volna, az egyik, hogy a zsidók szemtelenkednek erre, a másik.

S most jutottam oda, aminek a kedvéért ezt a cik-kelyt írom. Kiss József akármilyen kicsi költő legyen, sen-kinek sincs joga szemére vetni a felekezete kedvezését. Amit a nullánál nagyobb értéket produkált, azzal a ma-gyar nemzet kincstárát gazdagította s a magyar nemzet-től nem kapott semmit, se hivatalt, se sinekurát, se czimet, se rangot. Ami pedig a felekezetét illeti, bármely pillan-atban háttal fordíthat neki a hálátlanság minden árnyéka nélkül. Mert a felekezetétől sem kapott semmit. A zsidók még a választmányukba sem választották meg, holott az csak tisztesség volna magukra nézve. Küzködött és küz-ködik magában, a privátügyéniségehez senkinek semmi köze, az irodalmi értékét odadobta nekünk — ingyen. Ha tehát arról van szó, hogy tulbecsülték, akkor ez sem penziót, sem főrendiházi tagságot nem jelent, nem is fog jelenteni soha.

Ezt ebben az ujságban jogom volt megmondani és valakinek valahol meg kellett mondani. Mert Kiss Józsefet megfoghatatlan módon mind általánosan a dédelgetett, az elkényeztetett kis hálátlannak tekintik. Én pedig megjóso-lom: lesz mit adni a gyerekének, amíg dolgozik s ha majd nyolczvan éves korában is élni akar, akkor is dol-gozzék, mert nem lesz se nyugdíj, se mód a nyugalomba vonulásra. Nem panasz és nem szemrehányás ez, csak tény. Vegyék tudomásul és ne törődjenek többet vele. De hogy erre az emberre tisztelettel nézzenek végre-valahára a tanár urak is, akik Gyulai Pálnál levizsgáztak, azt meg-követeljük mi fiatalok, akiket az ő kritikája nevelt nem bunkóval és nem kaptafával, hanem szeretettel kutatva a tehetség után, amelyet föl birt ismerni olyanokban is, aki-ket nem szeret, azokban is, akik bántották.

Semper.

Krónika III.

Május elsején.

1.

Itt a május, itt van újra,
Minden évben hiven eljő.
Véle jó az ibolyáslány
És a sár s a báránylehő.

S véle eljő a majális
Ez a nagyszerű multság
Amikor a zöldbe rándul
A gentleman és a nagysád.

Óh, mi szép a rántott csirke
S a fejes saláta mellett
Érzelegve, álmódzva,
Elemezni a szerelmet.

Mivel többek közt a május
Hónapja a szerelemnek,
Mikor a legmegfagyottabb
Nőnemű szív is fölenged.

Drága május, üdvözöllek
Hónapodnak első napján,
Mikor zeneszóval jár-ke
A ligetben a hadastyán.

És az ifju és a lányka
Egymást átölelve lépdél
És az eljegyzést megüli
Egy jutányos gyorsfényképpel.

És ki tudná elsorolni
Bájjait e büszke reggnek,
Melyen bimbók fakadoznak
S házmesternék csicseregnek.

S lovát a szemetes ifju
Népszerűn föl pántlikázza ...
Ez a május óriási,
Legyőzhetlen, szent varázsa!

2.

A léghajó	De addig, míg
Olyan hajó,	Nem fú a szél:
Mely fölrepül,	Ott áll Lipót,
A szél, ha jó.	Áll és beszél,
A Meteor	A banda szólt,
És a Turul,	Tapsolt a nép,
A fellegek közt	A Gotterhalte
Elgurul.	Óh be szép!
Éljen a bátor	Éljen a bátor,
Lipót Szalvátor!	Lipót Szalvátor!

Repül Lipót
Pomáz felé,
A sűrű köd
Míg elnyel.
Mondott néhány
Szót németül
Aztán, ahogy
Jött, elrepül ...
Éljen a bátor
Lipót Szalvátor!

3.

Hogy ott künn május van, dicső,
Poéta-szívem óh feledd el!
Jer óh Sziám,
Ködös, homályos énekeddel!

Itt a sziámi trónutód,
Akit egész Európa kedvel ...
Jer óh Sziám,
Ködös, homályos énekeddel!

Itt a sziámi trónutód
S nyomába hull sok büszke rendjel ...
Jer óh Sziám,
Ködös, homályos énekeddel!

Itt a sziámi trónutód,
De nagyobb láрма volna, hidd el:
Jönnél Sziám,
Ködös, homályos ikreiddel!

Ineubus.

Az utolsó perczek.

— Hurczolkodási színmű. —

Irta: MOLNÁR FERENCZ.

(Szín: a régi lakás. Idő: május elseje.)

A FÉRJ: Hogyan? Ezt a kredenczet két ember akarja levinni?

A TAUSZKI: Na hallja!

A FÉRJ: Négy is kevés hozzá. El fogják ejteni.

A FELESÉG: Tele van fehérneművel.

A TAUSZKI: Csak tessék rám bízni. Héb auf.

A FELESÉG: Vigyázzanak a lámpára, az istenért!

A TAUSZKI: Tudjuk, kérem.

A FÉRJ: Hagyd őket, édesem. Nagy prakszisuk van már ebben. Éppen abban különböznek tőlünk, hogy náluk a hurczolkodás generális eset, míg nálunk speciális. Ki tudja, talán ez az ezredik hurczolkodásuk.

A FELESÉG: Julcsa, menjen le a kocsizhoz és vigyázzon, hogy ne lopjanak.

A TAUSZKI (némán zsebredugja a gyanusitást).

JULCSA: Igenis, nagysága. (Kimegy és ellopja a batisztinet, melyre félév óta vágyott.)

A TAUSZKI: Fogd meg.

A MÁSIK TAUSZKI: Hó rukk!

(Fölemelik a kredenczet.)

A FELESÉG: Borzasztó erős emberek.

A FÉRJ: Na nem is olyan nagy dolog az egész. Ha én úgy nekigyürkőzném ... hopp, hopp, a lámpa!

A TAUSZKI (miközben a lámpa csörömpölve ezer darabra törik): Csak tessék rám bízni.

A FELESÉG: Ugy-e mondtam.

A FÉRJ: Nem tudnak vigyázni?

A FELESÉG: Mert csupa csirkefogót küld a szállító. (Julcsa bejön és kisöpri a lámpát.)

A FELESÉG: Julcsa, mit mászkál itt? Nem mondtam, hogy menjen le vigyázni? Mindent magam csináljak? Ellopják az egész fehérneműt!

JULCSA: Igenis, nagysága. (Kimegy és ellopja a barchent-alsószoknyát.)

A FÉRJ: Kár ezért a lakásért. (Szomorúan néz egy üres szobába.)

A FELESÉG: Ugyan eridj, kérlek. Most jut eszedbe? És aztán az új lakás olcsóbb, szebb helyen is van és nincs ilyen magasan. És a gyerekek külön szobája lesz.

A FÉRJ: Olcsóbb? Nyolczvan pengővel drágább.

A FELESÉG: De nagyobb, tehát aránylag olcsóbb. Különben énnekem mindegy, minek mondtál fel? Én nagyon szerettem itt lakni, szívesen másztam három emeletet, nélkülöztem a fürdőszobát és fenéig élveztem a sötét konyhát. És ruszni is volt.

A FÉRJ: Légy nyugodt. A lámpa itt maradt, de a ruszni velünk jön. Annak nem kell gummirádlér, az elutazik a szenesládában, a fáskosárban, meg a konyhakredenczben. És ha még csak a ruszni jönne, de eljön a...

A FELESÉG: Ez már pesszimizmus.

A FÉRJ: Ez való igaz. Itt kellene hagyni a *Kápolnai családot*. Erre mindig gyanakodtam. Általában az a megfigyelésem, hogy a hazafias képeket szeretik legjobban.

A FELESÉG: Ezt én is vettem észre. Ki fogom dobni azt a képet.

JULCSA (bejön. Ártatlan pózával): Nagysága, sehol se találom a barchent alsószoknyát.

A FELESÉG: Ugy-e mondtam? Takarodjék azonnal a kocsihoz, mert még a többi is ellopják.

JULCSA: Igenis, nagysága. (Kimegy és ellopja a menyasszonyi zsebkendőjét.)

(Kis szünet.)

A FÉRJ: Kár ezért a lakásért.

A FELESÉG: Te mondtál fel.

A FÉRJ: Te akartál nagyobb lakást.

(A tauszkiik visszajönnek.)

AZ EGYIK TAUSZKI (kezében egy rokokó-faragvány két-harmadrészeivel): Kérem, honnan való ez?

A MÁSIK: Ez valaminek a lába.

A FÉRJ: Ez a konzoltükrőről tört le.

A FELESÉG: Mindent tönkretesznek! Mindent összetörnek!

A TAUSZKI: Kérem, ez nem tört le. Ez lejár róla. (Ránéz a fadarabra és látja, hogy a kijelentése nem állhat meg.) És különben is már le volt törve.

A MÁSIK: Gumerábival volt ráragasztva.

A FÉRJ: Bizonyosan a cselédek törték le. Most ezt a kanapét vigyék.

A TAUSZKI: Héb auf.

A MÁSIK: Hó rukk!

(Elviszik.)

A FELESÉG: Egy év óta nem söpört ez alatt a kanapé alatt. El fogom küldeni ezt a Julcsát.

A FÉRJ: Hó, hó, a lámpa!

A TAUSZKI: Tessék rámbizni. (Betöri az ablakot.)

A FÉRJ: Nem tud vigyázni?

A TAUSZKI: Ez az ablak is mért van ilyenkor éppen becsukva!

A FELESÉG: Csak törjenek össze mindent! Ilyen embereket küldtél! Csak zuzzanak, lelkem! Ne féltsék! Van

pénz, elég! Juj, juj, de ideges vagyok. Minek is megyünk el innen!

A FÉRJ: De édesem... (a tauszkihoz.) Marha!

A FELESÉG: Tudom, hogy te gyöngéd vagy és csak jót akarsz. (Megöleli): Ne haragudjál, de nagyon ideges vagyok. Nesze, tedd a zsebedbe ezt a kínai nippet.

A FÉRJ: Nem lehet, már tele van a zsebem. Itt van az üveg a zongoraláb alól, itt a konzol letört darabja és ebbe meg a gombot tettem.

A FELESÉG: Micsoda gombot?

A FÉRJ: Ami a kredenczről tört le.

A FELESÉG: Hát az is letört? Minden letört, istenem, minden letört! Az életem is letört, amikor hozzád mentem! (Sir.)

A FÉRJ: Ne sirj, fiam, no ne... nem is ők törték le... hanem én...

A FELESÉG: Ezt csak azért mondd, hogy megvigasztalj. Te olyan jó ember vagy. (Megöleli.)

A TAUSZKI (belemarkol a makart-csokorba): József, ezt tedd a két szekrény közé, hogy össze ne karczolják egymást.

A FÉRJ: Majd a maga fejét teszem közé. Ki hallotta, makart-csokrot két szekrény közé tenni, hogy tönkremenjen.

A TAUSZKI: Csak tessék rámbizni. (Megszagolja a makart-csokrot.)

A KIS FIU (felrohan): Mama, mama, elpattant a fisz!

A FELESÉG: Mi pattant el?

A KIS FIU: A fisz. A zongorán a fisz-hur. Aj, de dühös lesz a zongorakisasszony!

JULCSA (feljön): Nagysága kérem, seholye találom a nagysága miderjét.

A FELESÉG: Bizonyosan ellopták.

JULCSA: Pedig úgy vigyázok!...

A FELESÉG: Maga is egy jó lány, Julcsa, egy hü teremtes. Magának ajándékozom a batiszt-inget.

JULCSA (fanyarul): Kezít csókolom, nagysága.

A FELESÉG: Nem is örül neki?

JULCSA: Dehogy nem, nagysága. (Kimegy és azonnal törli a fejét, hogy most mit lopjon el az ing helyett.)

A FELESÉG: Ti mind oly jók vagytok. Ez a kis Józsi is olyan derék gyerek, lent vigyáz. Hát nem enni-való? Megcsókolom. Gyere ide, Józsi.

A KIS FIU: Mama, isten bizony nem én törtem össze az eozinvázát. Az már úgy volt.

A FÉRJ (félre): Az is? (fenn): Pszt! Fogd be a szád, ha nem kérdeztek. Mit izgatod a mamádat, nem látod, milyen ideges?

A FELESÉG: Gyere fiam, hadd pusizlak meg.

A FÉRJ (gyorsan felpofozza): Jó, jó, csak menj le fiacskám, játszani. Itt utban vagy.

EGY TAUSZKI: Ez a tükrő a trimóhoz gyön?

A FELESÉG: Mutassa...

A FÉRJ (felhasználja az alkalmat és még 12—14 pofont ad a fiúnak): Nesze eozinváza. Menj le drágám, játszani! Majd adok én neked »már úgy volt«-ot.

(Lihegve érkezik a szakácsné.)

A FELESÉG: Na?

A SZAKÁCSNÉ: Hát onnan gyövek, kezét csókolom, olyan kicsi a konyha, mint egy lyuk és nincs rostély a

sparherban és a rérnaijto nem csukodik. Lesz munka egy hétig, mig kitisztitom azt a rosszab-konyhat. Pizkos népek laktak benne kérem és tele van rusznival.

A FELESÉG: Istenem, istenem!

A FÉRJ: Jó, jó, hagyja most a nagyságát.

A SZAKÁCSNÉ: De bizony, kérem, én inkább fölmondok, az ember nem tudja, kérem.

A FELESÉG: Jaj, jaj... (sir.)

A FÉRJ (erősen beletuszkol a szakácsné hátába): Jó, jó, csak menjen le fiacskám, játszani. (Sugva.) Fogja be a száját, mert kiröpül.

A SZAKÁCSNÉ: Már pedig, kérem...

A TAUSZKI (éppen jókor): Vigyázzon, asszonyság, mert beléje megyek evvel a szekrényvel. (Kinyomja a szakácsnét a szobából.)

A FÉRJ: Ne sirj, fiam, már ugys vége. Már minden fel van rakva a kocsira.

A FELESÉG: Mért is megyünk el innen. Józsi is itt született...

A FÉRJ: Józsit fel fogom pofozni.

A FELESÉG: Pedig azt hittem, nem megyünk el innen soha. Már ugy megszoktam ezt a kedélyes kis lakást. Nem tudok megválni tőle.

A TAUSZKI: Hát kérem, minden rendben van. Mink elmegyünk.

A FELESÉG: Gyere, édes. Kár ezért a lakásért.

A FÉRJ: Majd megszokod az ujat. Minden csak megszokás dolga. És a gyerek is közelebb lesz az iskolához. És külön szobája lesz. Meglátod, milyen szép lesz. Csak ne légy ideges, drágám. Az a pár törés, mi az! Mindegyik valami. Ezek még a legügyesebb emberek.

(Kimennek.)

A TAUSZKI (sugárzó arczzal): Nagysága kérem, ezt a halkést külön tettem, hogy el ne vesszen. A földön volt. (Átnyújtja a zongora egyik pedálját. A férj hirtelen zsebre teszi, hogy az asszony ne lássa): Jól van, derék ember.

AZ ASSZONY (könyvein át mosolygva): Szegény ember, milyen gondos. Adj neki egy forintot.

A FÉRJ (forintot ad neki): Fogja.

A TAUSZKI: Köszönöm szépen. (Buzgón.) Majd megkeresem a villát is. Az is ott lesz valahol.

(Férj és feleség sietve el. A házmester bezárja a lakást.)

INNEN-ONNAN.

△ **Májusi körmenet.** A munkásokat néztem az Andrásy-uton és azóta szocialista vagyok. Soha se tudtam megérteni, mi praktikus haszna lehet ezeknek a tüntető körmeneteknek, most már tudom. Az embernek megcsik a szive rajtuk. Tízezer felnőtt ember — egyik roszaktagabb a másiknál. Köztük a kovácsok — uristen, mennyire nem kovácsnak valók ezek a kovácsok. A Szigfried utódai, a Vulkan-népe. Nyápicz, elaszott elgémberedett alakok. Hogy állhat meg kezükben a pöröly? És a szabókról ne is szóljunk, olyanok, mint a kovácsok. Tántorgó, vékonydongájú legényké, isten ellen való vétség, hogy ezeket nehéz munkára fogják. Hogy kap a hadügy-miniszter ezekből katonát? Az anyák egészséges gyermekeket? Hogy nézheti az állam, hogy emberanyaga így sorvadjon, satnyuljon? Fölösleges sokat beszélni a nyomoruságos bérről,

a nagy munkaidőről, elég, ha kiállanak a világ szeme elé: ilyenek vagyunk, mi, produktumai viszonyainknak s a mai gazdasági rendnek. Itt megszűnik minden okoskodás, itt a szocializációkérdésből közegészségügyi kérdés lesz. Szóljanak az orvosok: ezeknek az embereknek jobb táplálék és több pihenés kell: Nemcsak a trachoma és tüdővész ellen kell az orvosi intézkedés, hanem az ilyen reménytelen és biztosan pusztító, munkaképes egészség ellen is.

* * *

* * **Utazások és alkotmányok.** Hajdan karddal és bilincscsel fegyverezték le az alkotmányt s a história erre vonatkozó lapjai vérről és borzalommal telvél. Azóta változtak az idők s hogy az alkotmány veszedelemben legyen nem kell sem resistencia, sem pallos, sem fogház; elég egy vasuti menetrend vagy egy automobil-kabát. Finomodtak az emberek s finomodtak az eszközök is; amihez egykor vér és halálhörgés kellett, azt elintézi egy luftballon meg egy röpke beszéd. Az új kor alkotmányjogi kérdései, például erősen vonzódnak a közlekedési eszközök felé. Ferencz Ferdinánd főherczeg immár másodszor okoz parlamenti háborut utitársai miatt és Szalvátor főherczeg léghajóval sértette meg a magyar nemzetet. Szegény Meteor, ki hitte volna róla, hogy be lehet kormányozni a magyar képviselőházba?! Mert az egész ügy valamivel nagyobbnak látszik, semmint megérdemelné. A *Land* szó jelentősége etimológiai fejtegetésekre adhat okot — mert Deutschland és England és viceversa Croatien és Dalmatien léteznek — az a készség pedig, melylyel Fejérváry báró az ügyet rektifikálta, azt mutatja, hogy a Meteort illetlenül nagyobbra fújták föl. De egy hasznunk van: alkotmányjogunk jelentős tényezővel bővült meg s a sok száraz paragrafus, törvény és rendelet közé szórakozásnak a luftballon-politika is bevonul. Hiszszük, hogy a footballhoz, lóversenyhez és automobilhoz is mihamarabb szerencsénk lesz. Akkor még több lesz a közjogásunk, mint ma, erre pedig — hiszen tetszik tudni — Magyarorszában óriás szükség van.

* * *

+ **Gyerekvásár.** A gyermeket az Uristen ingyen adja, sokszor elég bőségesen is, természetesen a lelenczház se kér pénzt érte. Megnyílt a bábé-vásár a Tüzoltó-utcában: a kínálat nagy, százhuszonöt apróság között válogathat, akinek módján alul a gondviselés. Van szőke baba, barna baba, kékszemű és fekete szemű, pufók, rózsás és halavány, uri képű. Mind jó gyerek, anyai dédelgetés egyiket se kényeztette, nem rontotta tulságos szeretet, ahogy a világra jöttek, menten megszokták, hogy idegen hely legyen az otthonuk. Mikor az ajkacskájuk először mozdult úgy, hogy a hang, amely közülök kijön, valamelyes kifejezés legyen abból a titokból, amely kicsi lelkükben szárnyait bontogatja, nem ezt a büszke, követelő, mindent elváró és mindenben biztos szót tanulta meg kiejteni, hogy: mama vagy papa, — hanem azt, hogy — dada, vagy néni, vagy bácsi. A mama, az Isten tudja, hol van, kinek a gyereket öleli sirva és hazudja a fülecskéjébe: én édes piczim, én szegény kis árvám! Ezt a szeretetet a kis lelencz már oda-kölszönözte más csecsemőknek. A papát nem illik kutatni... Szóval a gyerekvásár megnyílt a Tüzoltó-utcában. Lehet venni. Semmibe se kerül, csak éppen azt kell igazolni, hogy aki magához vált egy-egy ilyen kis okaveszett eleven véletlenséget, el is tudja tartani, van módja is a gyerekekhez. Ebben a tekintetben a lelenczház gondosabb az Uristennél, aki nem követel ilyen garanciákat, csak adja, adja a gyereket, a szegénynek még többet, mint a gazdagnak. A föltétel emberséges és okos, mert szükséges. Inkább maradjon a gyerek a lelenczházban, minthogy spekuláló koldusasszony tél idején az ő meggémberedett, elkéült testcskéjével lendítse az üzletét. De talán még meg is lehetne toldani a föltételt egygyel. Ne adjanak gyereket annak, akinek már van magának is gyermeke. Az eleven

anyának ne adjanak anyátlan árvát, ne legyen az mostohája a — másíknak, aki édesanyja az egyiknek. Tudom, hogy ez a kívánság magyarázatra szorul: mert hiszen ki tudna gyermeket jobban szeretni, mint akinek magának is van gyermeke? Ki lehetne inkább anya, mint az anya? Bizonyára senki. De viszont melyik anya az, aki a más gyereket úgy tudja szeretni, mint a magát és ki az, aki egy anyától ilyet követelni merne? Nem minden mostoha gonosz, de a világ legjobb mostohája se édesanya. És éppen ez az anya szent kötelessége. Az édesanyáé, aki, ha mindenki elhagyott, melletted van, aki, ha loptál, raboltál, börtönt viseltél, tisztábbnak lát, mint a bírót, aki elítélt. Aki előtt a gyermeke nem lehet se rut, se vétkes, se háladatlan, mindig igaz, tiszta és nemes. És ki követelhetné meg az anyától, hogy a dicsőséges, szent elfoglaltságról, amelynek határt nem állít még a bitófa sem, lemondjon, mikor arról van szó: melyik törte el a csészét, vagy melyik kezdte a hajbakapást a két gyerek közül, az övé-e vagy a — másí? Ekkora igazságosságához kevesebb szeretet kell, az anyaérés nem volna olyan szent, ha ilyen bölcs tudna lenni. Már pedig a gyermek érző szerzet, tud szenvedni, kis lelke nem ismeri az alkalmazkodást, csak érzi, hogy vele méltatlanság esett és esik ma, holnap és mindennap. Kis injuriák, apró méltatlanságok: de mi a kicsi és mi a nagy ezen a világon? A gyerek nem tud a maga tartozásáról, csak azt tudja, hogy van, csak úgy, mint a másík is, így joga volna mindahhoz, amit a másík kap. Annyi csókhoz és ugyanannyi játékhoz, joghoz, kedveléshez és elnézéshez. És mindaz, ami nem így történik, lelkének keserű kérdése marad, míg a fejlődő eszmelet megadja a még keserűbb magyarázatot. És a kis idegen — idegen lesz egészen, amint maga is megtudja, hogy az. Mert őt nem lehet a padlásra dobni az elhasznált bábukkal, ólomkatonákkal és a többi játékkal. Ebből a kis eleven játékból, játszópajtásból ember lesz, boldogtalanabb annál, aki sohase ismerte az anyai szeretetet, mert ő ismerte, látta és — nélkülözötte maga mellett, a másíkon, a többin. Ő tudja: mi az, amiben neki nem volt, nem lesz és nem is lehet része. Amije más szegény társának csak *nincs*, azt ő elveszítette és siratja azt is, amiről amaz nem is tud. — Adjon az Isten jó vásárt a Tüzoltó-utczában.

* * *

× **A plébánia-templom.** Végre, teljes öt hónapi szünet után megint aktuális lett a belvárosi plébánia-templom eltölésének kérdése. A hosszú szünet már-már aggodalomba ejtette az embereket, de hála istennek, a tolók újra felszínre tölték a kérdést; tehát: tolni vagy nem tolni, megint ez az uralkodó kérdés. Tudvalévő dolog, hogy a históriának igen tekintélyes már a multja, majdnem akkora, mint egy pályadijat nyert szoboré. A kérdéshez hozzászólt már a tanács, a polgármester, az építő-, a városszabályozó-, a szépi-, a vizügyi, a közoktatásiügyi, a jóléti és a vészbizottság, az építész-egyesület, a hadtestparancsnokság, a lottóigazgatóság, a fémjelző hivatal és az állami számvevőszék, csak magát a közvetlenül érdekelt templomot nem kérdezte meg senki. Ilyen körülmények között talán nem műveltünk érdektelen dolgot, amikor kiküldöttük egy munkatársunkat, hogy interviewolja meg magát az érdekelt templomot. Munkatársunk, akit a rövidség kedvéért *Én*-nek fogunk nevezni, kissé borus kedvben találta a templomot. Tornya fölött a boszuság felhői kóvályogtak.

Én: Bocssásson meg, hogy háborgatom, de beláthatja, hogy a kíváncsiság, amely ide hozott, jogos.

A templom: Oh hagyja kérem. Ki törődik azzal, hogy mi az én véleményem. Négy esztendeje örök bucsuzkodás az életem. Négy éve nem érzem többé biztosnak a fundamentumomat és ha az éj leszál, nem tudom, a holnap nem-e a Gellérthegy tövében fog találni. Már olyat is hallottam, hogy elvisznek Ó-budára, ha ugyan át nem helyeznek valami vidéki városba. Hát mivel érdemeltem én ezt meg? ... Miért akarnak engem a Rombach-utczába internálni?

Én: A Rombach-utczába?

A templom: Nem tudom, de az is megeshetik ... Pedig látja; én megvoltam itt szépen, sose zugolódtam, pedig elég egyhangu volt a környékem. Most, hogy az új építkezések egy kis változatosságot hoztak, már irigylik tőlem, már el akarnak tolni a dob-utczai sugáruttra. Ugy kell lenni, hogy valamelyik képviselő, talán Morzsányi vagy éppen Vázsonyi odaigért a választóinak — hát tolnak. Mondhatom, a harangom elfullad a keserűségtől, hogy így bánnak velem, most, hogy már restaurálva is vagyok ...

Én: És nem lehet ez ellen tenni semmit?

A templom: Ki tegyen? Én az Isten háza vagyok és nem valami fővárosi képviselő. Volnék csak a Heltai Ferenczé vagy a Radocza Jánosé, tudom, nem tologatnának esztendőnkön át jobbra-balra. De így?

Én: Bizony van benne valami.

A templom: De azért nem esem kétségbe. Végre is — a kérdés a fővárosnál van ... Érti ugy-e? Amíg a *toló-társaságnak* nem egy városatya a direktora, nincs baj. De ha ez bekövetkezik, akkor — fogunk még mi a keleti pályaudvaron találkozni a lipótvárosi bazilikával ...

* * *

× **Montepin Xaver** meghalt s a de mortibus nil bene elve alapján a szegény öreget még haló porában is a világ legnagyobb csacsijának mondták. Ezek aztán nekrológok: az ember azt hitetné, valami betörő költözött el; a legjobb, amit róla irtak az volt, hogy a saját élményeit irta meg. Montepin ennek daczára derék ember volt, akitől az irodalom, mely ma megveti, sokat tanult. Mert minden mesterek közt az a legjobb, akinél az ember ambíciója érzi, hogy: »ennél jobban tudom megcsinálni.« Tessék megnézni: minden nagy piktor tanítója gyöngébb volt nála és megfordítva: egy nagy művész se tudott jó növendékeket nevelni. Montepin Xaver úgy tett, mint a Márvány menyasszony bűvésze, aki előbb egy hatosért bemutatja kunsztjait s aztán egy újabb hatosért elárulja őket, a néző eleinte gyönyöröködött fantáziája különösségében s aztán mosolyogva vette észre lapsusait. Sok ember okult rajta és sok jó író járta ki nála az elemi iskolát. Persze megfedkeztek róla, mint a borbélylegény a pudliról, amelyen egykór beretválni tanulni tanult. Most hogy az uszkar meghalt, sarkövét a nyakára akasztották s úgy lökték bele a vízbe.

* * *

× **A ravatal.** A ravatal a halott luksza. Előkelő megboldogultnak dukál, ezüstrojtos fekete lepel jár vele, sokágu kandeláber, diszkardos fekete gyászhuszár, szalagos koszorúk sokasága és babérok, pálmák erdeje. Idáig legalább így volt. A ravatal uri alkotmány volt, módos halott pompája: a szegény halottas ágyában hevert, amíg koporsóba tették, ha ugyan nem a földre szórt szalmán terítették ki dermedt, hideg tetemét. Ezentul másként lesz. A ravatal nem lesz többé társadalmi különbség, a ravatalt meghódította a demokrácia, amely, ha az élőkkel nem boldogul, legalább a halottak birodalmában hódít. Szobrot; obeliszket nem kaphat valamennyi, de a ravatalból telik, amíg a fa el nem korhad és a posztó el nem kopik. A kötelező ravatalozást az orvosok diktálták rá a fővárosra, de bizonyára a demokráta gondolkodás ereje fogadtatta el eszméjét. Mert, hogy a ravatal valami különösen egészséges intézmény volna, azt bajos elhinni, ámbár való, hogy sok betegségnek, szenvedésnek, sinlődésnek ez veti végét. Azt nemcsak a doktor, a laikus is tudja, hogy aki már a ravatalra került, annak többé nem fáj semmi, a halott mind egészséges, de egészséges ravatal nélkül is, ha rozzant nyoszolya, vagy rothadt szalma is a pihenő tanyája. A ravataltól a halott föl nem támad, az se bizonyos, hogy a lelke könnyebben jut a mennyországba, ha igazolni tudja, hogy koporsóját nem szegény hajlokából, hanem a kőbányai temető

diszes halottas-házának feketeleples ravataláról vitték a sir ölébe. De azért nem lehet mondani, hogy a fővárost ennek az intézkedésnek a meghozatalánál tisztára önös érdek vezette és a köteles ravatalozás eszméjének *Szent Illeték* volna az egyedüli patronusa. Igaz, hogy egy kis *illeték* mindig jó a háznál és sok kis illeték sokra megy, de talán a kötelező ravatalozás megszületésében része van a *beismerésnek* is. A főváros urai rájöttek arra, hogy amit ők cselekszenek, abból az élőknek ugyan rendesen nincs haszna — kivéve természetesen a vállalkozókat — ha az eleven polgárokat nem tudják boldogítani, legalább a halottakat juttatják egy kis dicsőséghez. Ha az élet nyomorúság Budapesten, legalább a halál legyen uri mód.

* * *

* * * 16¹/₂ *krajczár* volt a tengelye annak a pörnek, melybe egy jónevű ékszerész, a Krieglér céget belekeverték s amelyről mult héten mi is tudomást vettünk. A 16¹/₂ krajczárról csak utólag értesültünk, úgy szintén arról, hogy az egész csirkepör régi személyes hajszák bürökje volt. Épen ezért a sorok írója sajnálja, hogyha az *Arany vagy sárgarépa?* című Innen-Onnanból valaki azt magyarázná ki, hogy az a Krieglér-cég ellen szólt. Ez különben se volt szándék, az egész Innen-Onnan azon épülvén föl, hogy: a törvénykezés a viszonyoknál fogva még apró ügyben se képes tisztán látni, mennyivel kevésbé hát a nagyokban. A Krieglér-céget tehát rehabilitálnunk nem szükséges, annyival inkább, mert azt a végtárgyaláson maga az ügyész tette meg, amikor vádbeszéd helyett védbeszédet mondott mellette.

IRODALOM.

A könyvpiacz ujdonságai.

Bársony István régtől fogva a legfinomabb ecsetű festője a magyar elbeszélők között a természetnek. Oly odaadó szeretettel, mint ő, senki sem hallgatja a természet életének lüktetését és senki sincs, aki oly gazdag és hű színezéssel festené a természet világát, mint ő. Szeme nyitva minden részlet számára és szólása bőséges minden árnyalat kifejezésére. Az erdő és a mező szerelmes írója, aki magába veszi a szabad természet kimeríthetetlen változatu képeit és amit a megfigyelés megláttatott vele, abba beöltözteti a maga meleg egyéniségének erős és megkapó hangulatait. Ezekben a kirándulásokban követjük őt a legszívesebben, de, ime, nincs okunk panaszkodni, ha, mint legújabb könyvében, az *Élőképek* cím alatt közrebocsátott novellagyűjteményben teszi, másfelé vezetni is az útja. A természet világától az emberi lélek világához tér ezekben az elbeszélésekben és írói készsége itt is magasra emeli. Történetei sokhelyt ugyan inkább szeszélyesek, mint szorosan fűzöttek, ereje inkább az invenczióban kiváló, semmint a mélyen való szántásban; de nem igen becses-e a találékonyság ebben az ötletszegény világban és nem szórakoztatóbb-e az egyszerű könnyedség, mint a szigorú komorság? E mellett Bársony István könyvét még az is ajánlja, hogy izlése mindenütt előkelő és biztos és meséi telítve vannak nemes gyöngédséggel és van bennök egy szemernyi érzelmesség is, nem annyi, hogy a vízenyősséig vigye, de éppen elég, hogy rokonszenvünket megfogja és magához kösse.

*

Az irodalom specialistái közé tartozik *Abonyi Árpád* is, még pedig kettős cím alapján. A születés és a hódítás jogán, mint ahogy Voltaire mondja IV. Henrikről, ami Abonyi Árpád esetében köznapi nyelvre fordítva úgy hangzik, hogy különös hely illeti meg, mert külön területet foglalt le magának és mert nagy reátermettséggel

uralkodik ezen a területen. A politikában lehet véleménykülönbség, hogy helyes dolog volt-e Bosznia okkupálása vagy nem; de irodalmi szempontból a kérdés el van döntve. Nagyon jó volt, mert ha ez nem történik, Abonyi Árpád nem ír boszniai elbeszéléseket, ez pedig kár lett volna. Így azonban Abonyi Árpád hozzájutott egy külön világhoz, melyet lefoglalt magának és amelynek festésében annyi kitűnőségről tesz bizonyosságot, hogy egyetlen volna még akkor is, ha nem volna az egyedüli. Ugy tetszik azonban, mintha kissé távolodóban volna attól a görbe országtól, honnan első érdemrendjeit hozta, vagy legalább is pihen a bosnyák hegyek között való kalandozások után. *Férfiak* című új kötetében már nem beszél Boszniáról. Am ha másfelé fordul is, a hegyek vad és fatalista embe- bereivel való hosszú közlekedés emléke elkíséri. Alakjai, ha más vidékről és más milieukból valók is, ugyanoly nagy, erőteljes, őséletű emberek, mint a boszniai elbeszélések hősei és meséiből most is felénk csap a romantika levegője, ahogy jobb szó híján a szenvedélyes lendületet nevezzük. Tekintve, hogy a kötetben foglalt elbeszélések legnagyobb része éppen *A Hét* hasábjairól került a könyvbe, a részletesebb ismertetés alól bizvást fölmenthetjük magunkat.

*

Kevés oly termékeny író van, mint ifj. *Hegedűs Sándor*. Könyvei gyors egymásutánban következnek a könyvpiaczra és alig tettük félre az *Amerikai színek*-et, már itt van egy újabb kötete: a *Beszélő éjszakák*. Husz elbeszélés van benne, de sajnos, egy olyan sem, amely nem arra a tanácsra ösztökélné az olvasót, hogy a fiatal író jobban tenné, ha a lázas gyorsaságu termelés helyett inkább valamivel lassabban, de több gondnal és nagyobb koncentrációval dolgozna. Multkori kötetében dicsérhettük, hogy tekintetét a nagy vonatkozásokra irányítja, mint novellistában azonban alig találunk valami dicsérendőt benne. Szép és megnyerő tulajdonsága a részvét, mely- lyel a szegények és az elnyomottak iránt viseltetik, lelke- nek becsületére válik a nemes felháborodás, melyet az igazságtalanságok és a visszaélések látványa kelt fel benne; de mihielyt arról van szó, hogy az érzéseit miként önti formába, meg kell állanunk a dicsérettel. Csupa forrongás, zürzavar, gondolatbeli bombaszt és kifejezésbeli pongyola- ság, amit novelláiban találunk. Bizonyos, hogy nem közön- séges ember és impressziókra könnyen hajló természete gazdag hajtást sejtet, de ez inkább csak a jövőre szóló ígéret, amely a jelenben legfeljebb csak elnézővé tehet kísérletei iránt.

*

Sokak előtt új név lesz *Szivós Béla* neve, noha kisebb környezetben már régóta jó hangzásu. Az ő hi- bája, hogy a szélesebb körből jövő elismerés csak most kereshető fel. Amit eddig írt, az jóformán mind meg- maradt eltemetve egy-egy folyóirat foliánsaiban, míg nem most *Kivesző alakok* címmel írói termésének javát kö- tetbe gyűjtve kínálja a közönség érdeklődésének. És meg is érdemli, hogy ne hiába kínálta legyen, amennyiben igen becses írói erények egyesülnek benne. Valami pom- pás, ódon izű és tiszta zamatu nyelven ír, melynek rhythmusa gyönyörűségére válik a még épségben maradt nyelvérzéknek. És amily jóleső mondatainak a zengése, oly kedves és derűs elbeszéléseinek a világa is. Originális, immár alig e világból való emberekről ír, egyszerű és rokonszenves lényekről, akiknek képét szeretettel és körül- ményesen rajzolja, kevésbé izgalmas, de meleg világításu és szépen kikerékített mesékben. Néha ugyan kissé bőbe- szédűnek találjuk, humora is egyszer-másszor kissé olcsó- nak tetszik, de oly zamatosan és oly elringatóan ömlik ajkáról a szó, hogy mindig szívesen hallgatjuk.

X.

KÖZGAZDASÁG.

A magyar konverzió. A Magyar Általános Hitelbank most teszi közzé a 4 és fél százalékos magyar állami kötvényeknek az 1902. évi magyar királyi adómentes 4 százalékos korona-járadék-kölcsön ellenében való konvertálására vonatkozó hirdetményét. A konverzió, vagyis a régi 4 és fél százalékos kötvények kicserélése igen kedvező föltételek mellett történik, amennyiben a régi kötvények névértékben és a folyó kamatok hozzászámításával fogadtatnak el fizetésekként, az új koronajáradékot pedig 96.50 árfolyam mellett kapja az illető, természetesen hozzáadva a június 30-ig folyó 4 százalékos kamatot. Ily kedvező föltételek mellett nem csoda, ha a konverzió sikere, mint értesülünk, már is fényesen biztosítva van. A hirdetés szerint konvertálandók: az 1889. évi 4 és fél százalékos magyar államvasuti aranykölcsön, az 1876. évi 5 százalékos magyar keleti vasuti kölcsön, az 1888. évi 4 és fél százalékos vasuti 'beruházási elsőbbségi kölcsön, az 1889. évi 4 és fél százalékos magyar államvasuti ezüstkölcsön, a 4 és fél százalékos magyar regále-kartalánítási kölcsönkötvények. Ennek ellenében kibocsátásra kerül 1,087.470.000 korona névértékű koronajáradék. E kötvények, valamint az azokon lévő kamatszelvevények minden fönnálló magyar bélyeg, illeték és adó alól föl vannak mentve, s azoknak a teljes bélyeg-, illeték- és adómentesség a jövőre nézve is biztosítottatik. A kötvénybirtokos a minden év június és decz. 1-én esedékes kamatokat fölveheti.

•ANKER• biztosító társaság. Az Anker élet- és járadékbiztosító-társaság Bécsben, április 19-én tartotta 43-ik rendes közgyűlését, gróf Prokesch Osten Antal ur elnökle alatt. A számadási jelentésből kitűnik, hogy 1901. évben 10.358 ajánlat 54.209.154 K. tőkére és 58.049 K. járadékra nyújtott be és 7906 szerződés 40.747.118 K. tőkére és 48.230 K. járadékra létesített. Az év végén érvényben volt 87943 szerződés 511.331.371 K. tőkére és 361.373 K. járadékra. Az 1901. évben halálesetekért, visszavásárlásokért, életetési biztosításokért és járadékbiztosításokért 4.458.212 K., a nyereséyrészesüléssel kötött haláleseti biztosítások osztalékalaipjaiból és a minimális eredménnyel garantizált túlélési csoportok alapiából — a társaság által az üzleti nyereségből adott összeg hozzászámításával — 7.700.110 K., összesen 12.218.323 K. fizetett ki, míg a tartalékok szabályszerű emelésére 13.525.273 K. fordított. A halálesetre nyereséyrészesüléssel biztosítottak nyereséyosztalék gyanánt A osztalékterv szerint az évi díjnak 25%-át, B osztalékterv szerint (emelkedő osztalék) a biztosítás tartamához képest az évi díjnak 24, 21, 18, 15, 12 és 9%-át kapják, mely a társaság budapesti pénztáránál készpénzben felvehető. A biztosítási vagyon, a számadási jelentésből kitűnik, hogy a tőke és járadékbiztosítások 48.661.112 K.-ra rugó díjtartalékaiból (biztosítási alapok) és a minimális eredménnyel garantizált túlélési csoportbiztosítások 79.970.113 K.-t kitevő alapiából, tehát összesen 128.631.226 K.-ból áll; ehhez jön még a 2.000.000 K.-t kitevő alap-tőke és a tőke-tartalék a kölcsöntartalékokkal, melyek az 1901. évi nyereségből adott összeg hozzászámításával 6.264.299 K.-ra rugnak, tehát összesen 136.895.526 K. Az összes vagyon 144.990.379 K. Ami a vagyon elhelyezését illeti, az a törvényes határozatoknak teljesen megfelelően történik és budapesti, bécsi és belgrádi ingatlanokból, pupillaris jelzálogkölcsönökből, valamint pupillaris értékpapirokból áll és a felügyelőbizottság elismeréssel hangsúlyozza, hogy a vagyoni állomány beható megvizsgálása ismét bizonyítékot szolgáltatott arról, hogy a társaság a vagyon elhelyezésénél szigorú szoliditással jár el és a biztosítási alapok és a díjtartalékok gazdag díjazására különös gondot fordít. A részvényesek között kamat és felülosztalék gyanánt 400.000 K. osztatik szét; a nyereséyrészesüléssel biztosítottak osztalékalaipjának javadalmazására 340.000 K. utaltatik át és a rendkívüli tartalékok emelésére 100.000 K. fordítatik. Az 1901. évben a nyereséyrészesüléssel biztosítottaknak és a felszámolásra került garantizált túlélési csoportbiztosítások tagjainak nyereséyosztalékok gyanánt 747.527 K. fizetett ki. Az 1901. évi részvény-szelvény, 1901. április 21-től kezdve a társaság budapesti és bécsi pénztáránál 200 K.-val váltatik be.

A Magyar-Francia biztosító-Részvénytársaság április 28-án tartotta évi rendes közgyűlését Beniczky Ferencz elnökle alatt, amelyen előterjesztették az 1901. üzletévre vonatkozó igazgatósági jelentést, zárszámlát és mérleget. Az igazgatósági jelentés a következő: A részvénytársaság tűzbiztosítási üzletének eredménye az előző évihez képest alig mutat fel lényeges változást. De ha számszerűleg üzleti haszonról nem is számolhat be a társaság, az eredmény mégis kielégítő, ha figyelembe vesszük azon viszonyokat és nehézségeket, amelyekkel a társaságnak a lefolyt évben meg kellett küzdenie. A gazdasági és kereskedelmi élet minden ágában uralkodott pangás érzékenyen befolyásolta a társaság üzleti viszonyait. A múlt évi kevésbé kedvező termési eredmények és az általános üzleti visszaesés érezhető volt a társaságnál is azon szoros és benső kapcsolás fogva, amelyel ennek üzlete a gazdasági élettel és az iparüzemmel össze van nőve. E sajnos viszonyok éberségre és óvatosságra sarkalták a társaságot és figyelmét üzletállománya javítására és szilárdítására irányították. A jégbiztosítási üzlet eredménye az előző évihez képest ugyan kevésbé kedvező, de azért mégis kielégítő volt, bár az 1898-iki katasztrofális év veszteségét még mindig nem pótolták teljesen az ezt követő évek nyereségei. A lefolyt üzletév szerényebb eredményének oka ez osztályban a biztosítási hajlam csökkenésében

és a kárány emelkedésében található. Az ezen üzletágban követendő irányelveket az intézet a nagy gonddal vezetett és a legnagyobb alaposággal feldolgozott statisztikai adatok nyomán szabja meg. Az ezek által vont korlátok legszélesebb határáig ment el az intézet a díjak igazságos megállapításánál, hogy a társaság és a gazdaközön-ség érdekeit a lehetőséghez képest összeegyeztesse. A díjbevétel a társaság által művelt elemi biztosítási ágazatokban 5.143.085 K. 04 fillérre rug; ezzel szemben a kiadások és pedig: viszontbiztosítások 3.478.029 K. 19 fillér, a kifizetett károk és visvontbiztosítási részletek levonása után 1.082.461 K. 81 fillér, jutalékok, üzleti igazgatási költségek, valamint leírások 534.436 K. 36 fillér. A zárszámdásokban kimutatott 157.034 K. 83 fillér, nyereség hováfordítására az igazgatóság a felügyelő-bizottsággal egyetemben javasolja, hogy abból a részvénytőkének megfelelő 5% osztalék fejében 125.000 K. fizetessék ki, 6024 K. 39 fillér az alapszabályok értelmében az igazgatóságnak és tisztviselőknak járó jutalék, 5020 K. a tartalékalaip javára fordíttassék; az ezek után fennmaradó összegből pedig 9979 K. a társasági tartaléktőkének 130.000 K.-ra való kiegészítésére, végül 5000 K. a tisztviselők részére létesített nyugdíjalap növelésére fordíttassék és a fennmaradó 6010 K. 44 fillér az 1902. évi számlára vites-sék át. Miután a közgyűlés e javaslatokat egyhangulag elfogadta, az igazgatóság indítványára egyuttal elhatározta, hogy a részvényenként járó 10 K. osztalék április hó 29-étől kezdve minden 1890. évi augusztus hó 1-én kibocsátott részvény után a 12. számú szelvény átvétele mellett a társaság főpénztáránál kifizetessék. A megejtett választások alkalmával az eddigi igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagokat újból megválasztották.

A Fonciére Pesti Biztosító Intézet Részvénytársaság április 30-án tartotta évi rendes közgyűlését kilényi Kilenyi Hugó nyugalmazott miniszteri tanácsos elnökle alatt. Az igazgatóság jelentése meglegedéssel említi föl, hogy az intézet ügyfeleinek a száma, a kedvezőtlen gazdasági viszonyok s az egyre fokozódó verseny ellenére is öröndetes módon szaporodott. Ez az intézet iránt nyilvánuló bizalom kétségtelen bizonyítéka. Az életbiztosítás ágazatában a lefolyt évben a díjbevétel 2.654.634 korona 6 fillér volt; a biztosított felek száma 19.433, a biztosítás összes állománya pedig 63.308.185 korona tőke- és 14.192 korona jövedék-összegre emelkedett. Ennek az ágazatnak tehermentes díjtartaléka az idén 15.374.612 koronára emelkedett. — A tűzbiztosítás-ágazatában a készpénz-díjbevétel 5.068.495 korona 81 fillér volt. Károk fejében 1.648.460 korona 36 fillért fizettek ki. A díjtartalék 1.002.864 korona. — A jégbiztosítás-ágazatban a díjbevétel 355.920 kor. 80 fillér. Visvontbiztosítás fejében 240.246 koronát adtak ki s károk fejében 69.661 kor. 62 fillért fizettek. Különös gondot fordított az intézet a balesetbiztosítás ágazatára, öröndmel említi az igazgatóság, hogy az üzlet zöme az egyénenkinti balesetbiztosításból áll. A díjbevétel 440.526 korona volt; visvontbiztosítások 47.685 koronát s kártérítés czimén 206.680 koronát fizettek ki. A későbbi években esedékes díjkötelezvények 2.170.915 koronára rugnak. A szállítvány-biztosítás ágazatában a díjbevétel összege 1.803.764 korona 57 fillér, károkért 820.170 koronát fizettek ki. A lefolyt üzletév tiszta nyeresége 212.767 korona 28 fillér. Javasolja az igazgatóság, hogy ebből az alapszabályoknak megfelelő levonások után, május elsejétől fogva, részvényenkint 12 koronát (6 százalék) fizessenek ki. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette, az igazgatóság javaslatait elfogadta s a felmentést minden irányban megadta. A felügyelőbizottság tagjait; Reich Lajost, Auer Róbertet, Friedmann I.-t, Doctor Gyulát és Marpuet Lajos dr.-t egyhangulag újból megválasztották.

A Nemzeti baleset-biztosító részvénytársaság Budapestén f. év április hó 29-én tartotta meg kilenczedik rendes évi közgyűlését Ormody Vilmos elnökle alatt. A felolvasott évi jelentés konstaltája, hogy a múlt év kielégítő üzleteredményenyl záródott. A díj- és illetékbevétel a baleset-biztosítási ágazatban 1.716.569.16 K., a tűz-visvontbiztosítási ágazatban 1.159.099.61 K., az életbiztosítási ágazatban 243.706.22 K., a népbiztosítási ágazatban 239.309.98 K., mind a négy ágazatban tehát 3.358.684.97 koronát tett ki, a múlt évi 2.876.939.80 koronával szemben. Az élet- és népbiztosítási üzlet teljes egészében visvontbiztosításba adatott. Véglegesen rendezett károkért a visvontbiztosítási rész levonása után 1.032.860.62 K. fizetett ki, míg függőben maradt károkra 155.700 K. helyzetetett tartalékba. A későbbi-években esedékessé váló díjkötelezvénytárcza 10.399.516.86 koronát tesz ki. Az igazgatóság és felügyelőbizottság együttes indítvány, hogy az 1901. évi 51.337 22 koronát tevő össznyereségből, illetve az alapszabályszerű levonások után mutakozó 48.624.27 K. nyereségből osztalékul minden részvény 9. számú részvénye után 9 K. = 4 1/2%, azaz összesen 45.000 K. fizetessék ki, a közgyűlés által egyhangulag elfogadtattott és elhatározottat, hogy a fennmaradó 3624.27 koronából a tőketartalék rendkívüli dotációjára 914.82 K. fordíttassék és a 2709.45 K. maradvány az 1902. évre vezetessék át. A felmentvény megadása után az igazgatóságba Deutsch Sándor, Goldberger Berthold, Jeney Lajos, Knoté Manfred, László Zsigmond, Nyitrai Zsigmond, Ormody Vilmos, Thieme Károly és Weisz Fülöp, míg a felügyelő bizottságba Tóth Pál egyhangulag beválasztattak. — A közgyűlést követő igazgatósági ülésen Ormody Vilmos az igazgatóság elnökévé egyhangulag megválasztott.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Ha jó

KÁVÉT

akar inni, rendeljen a

Fiumei

KÁVÉBEHOZATALI TÁRSASÁGTÓL

Tulajdonos Virág Jenő.

Postafiók 77. FIUMÉBÓL Postafiók 77.

5 kg. Kuba-kávét	kor. 16-50
5 kg. Ceylon-kávét	16.50
5 kg. Mocca-kávét	16-50
5 kg. New-Kuba-kávét	15.—
5 kg. Manilla-kávét	13-50

Híressé vált remek kávékeverék:

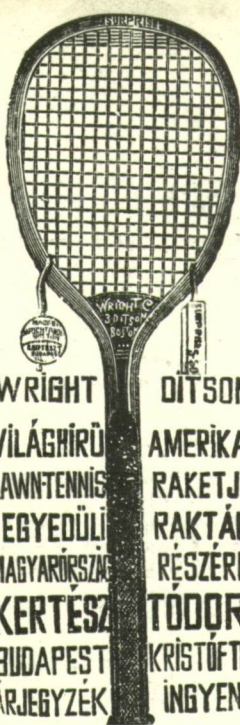
2 kg. Soerabaja
1 1/2 kg. Modjokerto-Jáva
1 1/2 kg. Brabatos-Mocca
5 kg. 19 kor. 16 fillér.

a kávéhoz csomagolható

1/4 kg. Imperial-tea 3 kor. 20 fl.

Minden elvámolva és bérmentve utánvétellel
vagy a pénz előzetes beküldése után.

Árlap ingyen és
bérmentve.

WRIGHT DITSON
VILÁGHÍRŰ AMERIKAI
LAWNTENNIS RAKETJEI
EGYEDÜL RAKTÁRA
MAGYARORSZÁG RÉSZERE
KERTÉSZTŐDÖR
BUDAPEST KRISTÓF TER
ÁRJEGYZÉK INGYEN

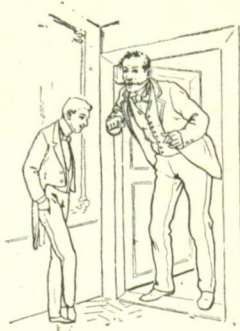
M. kir. államvasutak.

A budapest—marcheggi vonalon közlekedő vonatoknak Esztergom csavargózós megállóhelyen való újbóli megállítása.

Mint hogy az esztergomi helyi gőzhajó-részvénytárs. csavargózós-meneteit Esztergom város és Esztergom csavargózós megállóhely között f. évi április hó 26-ikával ismét megindítja, a fenti naptól kezdve a budapest-marcheggi vonalon közlekedő személyszállító vonatok, melyek Esztergom csavargózós megállóhelyén menetrendszerű tartózkodással bírnak, ott ismét megállítani és ennek folytán Esztergom városba szülő közvetlen menetjegyek is ismét kiadatni fognak.

Az igazgatóság.

Az óriás.

Nem sok ember termett olyan nagyra, hogy óriásnak mondják. Az óriást bámulja minden ember, mert nagy méreteit nem szokta meg.

Azért ha valami különös nagyról beszélnek, azt az óriási jelzővel jelzik. Így mondják azt is, hogy a Hecht-Bankháznak óriási szerencséje van, mert ott egymásután nyertek 600,000, 200,000, 100,000 koronás főnyereményt, de ezt már úgy megszokta a közönség, hogy ha valaki nyerni akar, azt mondják neki: vásároljon osztálysorsjegyet a Hecht-Bankháznál, Budapest, Ferenciek-tere 6. és Erzsébet-körut 32. Huzás május 22-én és 23-án. Sorsjegyárak: Egész 12.— kor., fél 6.— kor., negyed 3.— kor., nyolczad 1 kor. 50 fillér.

Legtökéletesebb arcz-tisztító és szépitő-szerek:

Akácia-crème 2 kor.

Akácia-poudre 1 K.

Akácia-szappan 1 kor.

Törvényesen védve.
Kapható a gyógyszerárakban.

Főraktár: Kriegner György
Koronagyógytár. Budapest, VIII. ker., Kármán-ter.

ERDÉLYI

CS. ÉS KIR. UDVARI FÉNYKÉPÉSZ.

BUDAPEST,
IV., Ujvilág-utca 2.
Kossuth Lajos-utca
sarkán.

FÉNYKÉPFELVÉTELEK

izléses, művészi kivitelben.

KÜLÖN OSZTÁLY KÜLSŐ, HÁZONKIVÜLI FÉNYKÉPFELVÉTELRE.

Bejegyzett
Védjegy

4711 szám

Ő Felsége
az orosz Csár udvari szállítója.

Eau de Cologne

a valódi, legjobb és legkedveltebb

FERD. MÜLHENS
KOELN.

az ausztriai Császáruddvari
Ő Felsége szállítója.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legújabb égvényes
SAVANYU-KUT

ALAPÍTOTT 1848. ÉV.

FREUND & FIA

CS. ÉS KIR. SZAB.

nyereg-szít- és bőröndárak gyára.

BUDAPEST
Környékegy-ú. 3 sz.

Nagy választék
lőszerszármok, nyergek,
csorok, zablak, lópakrócok és
utazó cikkekben legjobb üzleti ki-
rületben jutányos árakon.

ELŐIRÁS NYEREGSZEREN TISZT URAK RÉSZÉRE LEGOL-
CSÓBB ÁRAKON.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Hirdetmény.

Ezennel közhirrre tétetik, hogy miután a Magyar Királyi Pénzügyminiszterium ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték (X. sorsjáték) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárusítóknak árusítás végett kiadattak. — A Magyar Királyi Pénzügyminiszterium által jóváhagyott sorsolási terv itt következik:

A Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Sorsolási Terve.

Tizedik Sorsjáték.

100,000 sorsjegy, 50,000 nyeremény.

Első osztály		Második osztály		Harmadik osztály		Hatodik osztály			
Betét 12 korona		Betét 20 korona		Betét 32 korona		Betét 24 korona			
Huzás:		Huzás:		Huzás:		Huzás:			
1902. máj. 22. és 23.		1902. jun. 18. és 19.		1902. jul. 15., 16. és 17.		1902. szeptember 24-től október 21-ig.			
Nyeremény	Korona	Nyeremény	Korona	Nyeremény	Korona	Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben Korona 1.000,000 (Egy millió.)			
1 à	60000	1 à	70000	1 à	80000				
1 à	20000	1 à	25000	1 à	30000				
1 à	10000	1 à	10000	1 à	20000				
1 à	5000	1 à	5000	1 à	15000				
3 à 2000	6000	3 à 3000	9000	3 à 10000	30000				
5 à 1000	5000	5 à 2000	10000	5 à 5000	25000				
8 à 500	4000	8 à 1000	8000	8 à 2000	16000				
30 à 300	9000	20 à 500	10000	10 à 1000	10000				
50 à 100	5000	60 à 300	18000	70 à 500	35000				
2900 à 40	116000	3900 à 80	312000	4900 à 130	637000	A melyik ezen 480 nyeremény közül utolsónak huzatik ki, kapja a jutalmat.			
3000 nyer. kor.	240000	4000 nyer. kor.	477000	5000 nyer. kor.	898000				
Negyedik osztály		Ötödik osztály							
Betét 40 korona		Betét 32 korona							
Huzás:		Huzás:							
1902. augusztus 13. és 14.		1902. szeptember 3. és 4.							
Nyeremény	Korona	Nyeremény	Korona						
1 à	90000	1 à	100000						
1 à	30000	1 à	30000						
1 à	20000	1 à	20000						
1 à	15000	1 à	15000						
3 à 10000	30000	3 à 10000	30000						
5 à 5000	25000	5 à 5000	25000						
8 à 2000	16000	8 à 2000	16000						
10 à 1000	10000	10 à 1000	10000						
70 à 500	35000	70 à 500	35000						
3900 à 170	663000	3900 à 200	780000						
4000 nyer. kor.	934000	4000 nyer. kor.	1061000						
								1 Jutal.	600000
								1 Kor.	400000
								1 nyer.	200000
								1 à	100000
								1 à	60000
								1 à	40000
						1 à	40000		
						2 à	30000		
						3 à	20000		
						20 à	10000		
						50 à	5000		
						400 à	2000		
						720 à	1000		
						1000 à	500		
						27800 à	200		
						30000 nyer. és jut. Kor.	9550000		

Az I. osztály huzása 1902. május 22. és 23-án tartatik meg. A huzások a Magyar királyi állami ellenőrző hatóság és kir. közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek a Huzási teremben (IV., Eskü-tér, bejárat a Duna-utca felől). — Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusítóinál kaphatók.

Budapest, 1902. évi április 27-én.

Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.

Lónyay.

Hasay.